

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Nezávislosť a zodpovednosť súdnictva

Správa ENCJ

2014-2015

Obsah

ZHRNUTIE	3
I. Úvod: Metodológia a cieľ projektu	4
II. Európske a medzinárodné štandardy sudcovskej nezávislosti a zodpovednosti	5
III. Štruktúra nezávislosti a zodpovednosti	5
3.1 prehľad	6
3.2 zdôvodnenie sudcovskej nezávislosti.....	6
3.3 kľúčové komponenty sudcovskej nezávislosti	6
3.3.1 Objektívna sudcovská nezávislosť	6
3.3.2 subjektívna sudcovská nezávislosť	8
3.4 empirické zhodnotenie sudcovskej nezávislosti	9
3.5 zdôvodnenie sudcovskej zodpovednosti	9
3.6 kľúčové komponenty sudcovskej zodpovednosť	9
3.6.1 Objektívna sudcovská zodpovednosť	9
3.6.2 subjektívna sudcovská zodpovednosť	9
3.7 empirické zhodnotenie sudcovskej zodpovednosti	10
IV. ukazovatele nezávislosti súdnictva	10
4.1 úvod	10
4.2 objektívna nezávislosť súdnictva ako celku	11
4.3 objektívna nezávislosť sudcov	15
4.4 subjektívna nezávislosť	18
V. ukazovatele zodpovednosti súdnictva	20
5.1 úvod	20
5.2 objektívna zodpovednosť súdnictva ako celku	20
5.3 objektívna zodpovednosť sudcov	23
VI. prieskum: zhodnotenie ukazovateľov	25
6.1 úvod	25
6.2 výsledky	25
6.3 zhodnotenie ukazovateľov	27
6.4 intuitívny význam meraných ukazovateľov	28
6.5 skutočnosti, z ktorých je potrebné sa poučiť	28
6.6 závery ohľadne nezávislosti a zodpovednosti v Európe	28
VII. riziká ohrozujúce nezávislosť súdnictva	29
7.1 úvod	29
7.2 identifikácia rizík pre nezávislosť a zodpovednosť	29
7.3 podrobná analýza hlavných súčasných rizík ohľadne nezávislosti	30
7.4 spôsoby, ktorými je možné zmierniť identifikované riziká	32
VIII. Implementácia ukazovateľov	33
8.1 úvod do implementácie	33
8.2 Zhromažďovanie údajov	33
8.3 Posúdenie celkovej situácie	34
8.4 najlepšie metódy implementácie	35
8.5 zhodnotenie postupu implementácie	35
IX. odporúčania	35
X. predstava nezávislosti a zodpovednosti	36

ZHRNUTIE

Na valnom zhromaždení v roku 2013, ENCJ zaviedla projektové skupiny k nezávislosti a zodpovednosti súdnictva. Dva hlavné ciele boli:

- 1) rozvíjať a vyhodnocovať ukazovatele o nezávislosti a zodpovednosti súdnych systémov EÚ, súdnictva v EÚ a súdnych rád, a
- 2) predložiť ENCJ predstavu nezávislosti a zodpovednosti súdnictva.

Prvým cieľom bolo zahrnúť vypracovanie usmernení pre správne uplatňovanie ukazovateľov a spolupráca s Európskou komisiou k ďalšiemu vývoju hodnotiacich správ súdnictva Európskej únie. Druhý cieľ mal zahŕňať identifikáciu a vyhodnotenie súčasných rizík pre nezávislosť súdnictva členských štátov a pozorovateľov, ako aj prostriedky, ktoré by pomohli k zmierneniu týchto rizík.

Projektová skupina sa pokúsila identifikovať všetky príslušné dokumenty v tejto oblasti a analyzovať predchádzajúci výskum európskych a medzinárodných noriem týkajúcich sa nezávislosti a zodpovednosti súdnictva. Táto analýza, ako aj rôzne skúsenosti členov a pozorovateľov ENCJ vyústila k štruktúre zodpovednosti a nezávislosti, ktorú možno zhrnúť tak ako je uvedené ďalej. Nezávislosť súdnictva ako celku a nezávislosť jednotlivých sudcov leží v srdci právneho štátu. Bez nej súdnictvo nemôže plniť svoje funkcie. Nezávislosť ako taká však nestojí sama na sebe. Nezávislosť je priamo spojená so zodpovednosťou. Súdnictvo, ktoré tvrdí, že je nezávislé, ale odmieta zodpovednosť voči spoločnosti, nemôže počítať s dôverou spoločnosti a nedosiahne nezávislosť, o ktorú sa snaží.

ENCJ má predstavu, že nezávislosť si treba zaslúžiť a nevzniká automaticky. Súdnictvo dosiahne legitimitu a rešpekt svojich občanov vynikajúcim výkonom, z ktorého vyplývajú nestranné, dobre odôvodnené rozhodnutia. Najlepšou zárukou nezávislosti je vynikajúci a transparentný výkon. Týmto spôsobom súdnictvo plní svoj mandát a preukazuje, že tak robí. Aj keď sa vždy budú vyskytovať chyby, ktoré pritiaľnu kritiku, nezávislé a zodpovedné súdnictvo je otvorené odôvodnenej kritike a učí sa zo svojich chýb. Tento mechanizmus predstavuje silné spojenie medzi nezávislosťou a zodpovednosťou.

Vynikajúci výkon nemôže nahradiť formálne záruky. Z tohto dôvodu, je objektívna a subjektívna nezávislosť súdnictva rovnako dôležitá. Objektívna nezávislosť odráža potrebné formálne záruky, zatiaľ čo subjektívna nezávislosť sa týka vnímania v spoločnosti, vrátane samotných sudcov. Súdna rada by sa nemala zameriavať len na formálne záruky, ale mali by sa usilovať o zlepšenie výkonnosti a informovania verejnosti o funkciách a fungovaní súdnictva. Každý sudca má v tomto smere svoju úlohu.

Na základe stanoveného rámca, projektová skupina vyvinula súbor ukazovateľov k hodnoteniu nezávislosti a zodpovednosti v súdnictve a v štátnom súdnom systéme. Pokiaľ ide o objektívnu nezávislosť bol vytvorený rozdiel medzi súdnictvom ako celkom a jednotlivými sudcami. Ukazovatele objektívnej nezávislosti súdnictva ako celku spadajú do nasledujúcich kategórií: (1) právny základ nezávislosti, (2) organizačná samostatnosť súdnictva, (3), financovanie súdnictva, a (4) Riadenie súdneho systému.

Ukazovatele objektívnej nezávislosti jednotlivých sudcov zahrňujú: (1) personálne otázky týkajúce sa sudcu, (2) nepreložitelnosť sudcov, (3), postupy, ktoré existujú v prípade ohrozenia individuálnej nezávislosti súdnej moci, a (4) vnútorná nezávislosť súdnictva.

Ukazovatele subjektívnej nezávislosti súdnictva a individuálneho sudcu zahrňujú: (1) nezávislosť, vnímaná spoločnosťou vo všeobecnosti, (2), nezávislosť, vnímaná účastníkmi súdnych konaní na všetkých úrovniach, a (3) nezávislosť vnímaná sudcami ako takými ,

Objektívna zodpovednosť súdnictva, musí byť tiež posúdená ako na štruktúrálnej úrovni, tak aj na úrovni jednotlivých sudcov. Nie je postačujúce keď zodpovednosť nesie súdnictvo ako celok.

Jednotliví sudcovia musia byť tiež zodpovední. Ich rozhodovanie musí byť transparentné a vykonávané verejne.

Ukazovatele objektívnej zodpovednosti súdництва spadajú do nasledujúcich kategórií: (1) pridelovanie prípadov, (2) sťažnosti proti sudcom, (3), pravidelné podávanie správ o súdnictve, (4), vzťahy súdництва a médií, a (5) vonkajšia kontrola súdництва.

Ukazovateľmi objektívnej zodpovednosti jednotlivých sudcov, sú: (1) príslušné kódexy sudcovskej etiky, (2) postupy týkajúce sa odstúpenia a vylúčenia jednotlivých sudcov (3), či sudcovia môžu podnikat' externé aktivity a zverejnenie týchto aktivít a majetku sudcov a (4) do akej miery sú súdne konania ľahko prístupné a zrozumiteľné občanom vo všeobecnosti. Subjektívna zodpovednosť v tejto správe nebola sledovaná kvôli nedostatku údajov.

Ukazovatele boli použité experimentálne na 4 krajiny z rôznych častí Európy a z rôznych právnych systémov. Ukázalo sa, že je možné ukazovatele odmerať. Je možné usúdiť, že súbor ukazovateľov je užitočným nástrojom pre zlepšenie náhľadu do skutočnej nezávislosti a zodpovednosti súdnych systémov a pre nájdenie aspektov, ktoré si vyžadujú pozornosť. Bolo by veľkým prínosom, aby sa všetci členovia, a ak je to možné, aj pozorovatelia ENCJ, podieľali na meraní ukazovateľov, ako východiskového bodu pre všeobecnejšiu diskusiu.

Preto sa odporúča:

1) Ukazovatele nezávislosti a zodpovednosti súdництва by mali byť použité na každého člena ENCJ, a ak je to možné, aj pre štáty pozorovateľov prostredníctvom dotazníka.

2) použitie ukazovateľov členmi a pozorovateľmi by malo byť podporované a výsledky vyhodnotené expertnou skupinou, tvorenou 4 členmi, 3 z ENCJ a jeden externý odborník, ktorý bude súčasťou skupiny. Expertná skupina zabezpečí jednotnosť a správnosť odpovedí na zaslaný dotazník.

3) Prieskum by mal byť vykonaný v zmysle stanovísk jednotlivých sudcov vo všetkých členských krajinách (a, ak je to možné, v pozorovateľských krajinách) aby sa týkal ich vlastnej nezávislosti a zodpovednosti.

4) Mal by byť stanovený počet dialógových skupín, členmi ktorých sú 4 členovia ENCJ z rôznych častí Európy (a prípadne pozorovateľských krajín, ak sa chcú zúčastniť), ktoré sú zamerané na prerokovanie výsledkov použitia ukazovateľov a identifikáciu skutočných problémov, ktorým čelia nezávislosť a zodpovednosť v oblasti súdництва v každej krajine, a následne špecifikovať prostriedky nápravy. Dialógové skupiny predložia správu výkonnej rade každoročne na valnom zhromaždení ENCJ.

Predpokladá sa, že tieto dialógové skupiny budú pokračovať vo výkone ich činnosti po dobu niekoľkých rokov. Použitie ukazovateľov by sa malo zopakovať každé 2 roky, aby sa zistilo príbežné zlepšenie alebo zhoršenie nezávislosti a zodpovednosti.

Odporúča sa tiež, aby okrem aktuálneho súboru ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú na súdnictvo, budú vytvorené budúci rok ukazovatele vzťahujúce sa na prokurátorov. Nezávislosť a zodpovednosť má tiež zásadný význam pre prokurátorov, aby mohli plniť svoju úlohu v právnom systéme.

Na záver treba uviesť, že ENCJ sa pokúsila prekonať prerokovanie nezávislosti a zodpovednosti na teoretickej úrovni a zaviesť praktickú metódu analýzy súčasného stavu záležitostí. Zatiaľ čo niektoré problémy vyžadujú ďalšiu diskusiu, táto metóda môže byť zatiaľ použitá členmi a v prípade, ak si to želajú, pozorovateľmi z ENCJ

I. ÚVOD: METODIKA A CIELE PROJEKTU

Toto je záverečná správa projektovej skupiny ENCJ o nezávislosti a zodpovednosti súdnictva. Dva hlavné ciele projektovej skupiny boli:

- 1) rozvíjať a vyhodnocovať ukazovatele týkajúce sa nezávislosti a zodpovednosti súdnych systémov, súdnictva a súdnych rád v rámci Európskej únie (EÚ), a
- 2) predložiť ENCJ predstavu nezávislosti a zodpovednosti súdnictva.

Prvým cieľom bolo vypracovať usmernenia pre správne uplatňovanie ukazovateľov a spolupráca s Európskou komisiou ohľadne ďalšieho vývoja hodnotiacich správ k spravodlivosti v EÚ. Druhým cieľom bolo identifikovať a vyhodnotiť súčasné riziká vplyvajúce na nezávislosť súdnictva členských štátov a pozorovateľov, ako aj prostriedky, ktoré by mohli tieto riziká zmierniť.

Členov projektovej skupiny tvoria zástupcovia 17 členských súdnych rád a 5 pozorovatelia. Projektovej skupine predsedal a skupinu koordinoval pán Frits Bakker, zástupca zo súdnej rady Holandska. Podpredsedom bol pán Frans van Dijk, riaditeľ holandskej súdnej rady. Tajomníkom bola pani Merel Berling, vyšší politický poradca pre medzinárodnú spoluprácu v súdnej rade Holandska.

Projektová skupina bola rozdelená do 3 podskupín nasledovne:

- 1) podskupina ukazovateľov, predsedal pán Frits Bakker;
- 2) podskupina implementácie na čele s pánom Horáciusom Dumbravom, z rumunskej Vysokej rady (podpredseda: pán Florin-Răzvan Radu); a
- 3) podskupina Vízie a riziká, ktorej predsedal pán Geoffrey Vos z Rady sudcov Anglicka a Walesu (podpredseda: pán Michael Walker).

projektová skupina sa stretla pri nasledujúcich šiestich príležitostiach :

- 1) Úvodné stretnutie v Bruseli 30. septembra a 1. októbra 2013;
- 2) Stretnutie koordinátorov v Londýne 11. novembra 2013;
- 3) Prvé Valné zhromaždenie v Bruseli 9. a 10. decembra 2013;
- 4) Druhé Valné zhromaždenie v Bruseli 24. januára 2014;
- 5) Tretie Valné zhromaždenie v Bukurešti 24. a 25. marca 2014;
- 6) Záverečné stretnutie koordinátorov v Hágu v piatok 11. apríla 2014.

II. EURÓPSKE A MEDZINÁRODNÉ ŠTANDARDY K SUDCOVSKEJ NEZÁVISLOSTI A ZODPOVEDNOSTI

Projektová skupina sa snažila identifikovať všetky relevantné dokumenty v tejto oblasti aby sa nestalo, že sa zaoberá oblasťou, ktorá už dávno bola preskúmaná. Členovia projektovej skupiny sa snažili analyzovať všetky materiály, ktoré by vysvetľovali predchádzajúce zistenia týkajúce sa európskych a medzinárodných štandardov k nezávislosti a zodpovednosti súdnictva. Projektová skupina pripravila program aplikovateľných európskych a medzinárodných štandardov sudcovskej nezávislosti a zodpovednosti. Tento program sa nachádza na stránke ENCJ. Príloha B obsahuje súhrn obsahu existujúcich materiálov, ktoré určujú európske a medzinárodné štandardy sudcovskej nezávislosti a zodpovednosti. Snažili sme sa vybrať najdôležitejšie prvky existujúcich štandardov a pokyny z materiálov uvedených v zozname, ale príloha je iba súhrnom a preto nemôže byť kompletná. Príloha je usporiadaná rovnakým spôsobom ako ukazovatele, ktoré sme vyvinuli v kapitole 4 a 5 tejto správy. Dúfame, že čitateľ bude schopný získať prehľad o relevantných štandardoch vo vzťahu ku každému ukazovateľu zo súhrnu v prílohe B. Existujúce materiály samozrejme tvoria základ štruktúry, ktorá sa nachádza v kapitole 3.

III. ŠTRUKTÚRA NEZÁVISLOSTI A ZODPOVEDNOSTI

3.1 Prehľad

Nezávislosť je ústrednou hodnotou súdnictva. Dovoľuje sudcom, aby pripravovali nezávislé rozhodnutia a chráni ich pred priamym vplyvom účastníkov konania ako aj pred priamym a nepriamym vplyvom alebo zásahom vonkajších organizácií alebo činiteľov.

Sudcovská nezávislosť existuje, aby slúžila spoločnosti ako aj občanom, nie záujmom sudcov. Nezávislé rozsudky v kriminálnom, občianskom, správnom konaní ako aj v iných konaniach sú základom pre nekonfliktnú prosperujúcu a demokratickú spoločnosť. Občania nemusia brať spravodlivosť do vlastných rúk a ekonomické rozhodnutia môžu byť robené s dôverou. Nezávislosť súdnictva a spoľahlivá a nestranná rozhodovacia činnosť ku ktorej vedie, sú základnými predpokladmi pre existenciu stabilných a bezpečných vlastníckych práv, ktoré sú sami o sebe predpokladom pre dlhodobé investície. Súdna nezávislosť musí byť demonštrovaná počas rozhodovania; nezávisí iba na formálnych zárukách. Na druhej strane akékoľvek sú záruky pre nezávislosť, správanie sudcov ju môže vždy ohroziť. Napríklad sudcovia môžu rozhodovať vždy v prospech vlády. Naopak, v niektorých štátoch neexistujú žiadne záruky a sudcovia rozhodujú spôsobom, ktorý je jasne nezávislý.

Nezávislosť ako takú je potrebné získať. Neznamená to, že prichádza automaticky. Súdnicstvo získava legitimitu a rešpekt občanov výborným výkonom, ktorého výsledkom sú nestranné, dobre odôvodnené rozhodnutia. Ako náhle súdnictvo získa túto pozíciu, akékoľvek útoky od občanov a médií nebudú mať dostatočnú podporu. Najlepšou zárukou nezávislosti je výborný a transparentný výkon, ktorý dokazuje, že súdnictvo plní svoj účel. Samozrejme, že vždy sa môžu vyskytnúť rôzne pochybenia, ktoré pritiaľnu kritiku, nezávislé súdnictvo je ale otvorené oprávnenej kritike a učí sa na svojich chybách. Tento mechanizmus predstavuje silné spojenie medzi nezávislosťou a zodpovednosťou.

Výborný výkon súdnictva nemôže úplne nahradiť formálne záruky. Napríklad objektívne určený rozpočet súdu je potrebný na dosiahnutie vysokého štandardu. Nedostatočné ľudské zdroje pripravujú súdnictvo o dosiahnutie štandardu potrebného na získanie dôvery spoločnosti .

Z toho dôvodu sa projektová skupina zamerala na objektívnu ako aj subjektívnu nezávislosť súdnictva. **Objektívna zodpovednosť sa zameriava na formálne záruky zatiaľ čo subjektívna zodpovednosť sa zameriava na vnímanie spoločnosti ako aj sudcov samotných.**

3.2 Odôvodnenie sudcovskej nezávislosti

Súdna nezávislosť pramení z potreby nestranného rozhodovania všetkých prípadov, či už trestných, občianskych alebo správnych. Sudca by nemal byť ovplyvnený rozdielmi v postaveniach účastníkov konania. Ochrana občanov voči postaveniu vlády by mala byť ústrednou. Tento problém je však obširnejší. Sudca musí byť neskorumpovateľný a schopný v určitých prípadoch rozhodnúť spor spôsobom, ktorý odporuje ako médiám tak aj verejnej mienke. Nestranné rozhodnutie je základným prvkom právneho štátu. Schopnosť občanov dôverovať v nestranné rozhodovanie predstavuje istotu, že ich práva budú ochránené. Toto je základom pre spoločenskú ako aj ekonomickú aktivitu.

3.3 Kľúčové komponenty sudcovskej nezávislosti

3.3.1 Objektívna sudcovská nezávislosť

Treba rozlišovať v nezávislosti súdnictva ako celku a nezávislosti sudcu. Aj keď nezávislosť súdnictva ako celku je nevyhnutná podmienka pre nezávislosť sudcu, nie je to dostačujúca podmienka. Individuálna nezávislosť môže byť ovplyvnená vonkajším vplyvom štátnych organizácií a inými podobnými a vnútornými vplyvmi súdnictva.

Nezávislosť súdnictva ako celku

Právny rámec

Nezávislosť súdnictva musí byť buď regulovaná v ústave alebo jej ochrana musí byť obdobne zakorenená v spoločnosti. Tieto nástroje sú vytvorené na zabezpečenie toho, aby zmeny boli vykonané iba na základe demokratického uváženia a k zmene je potrebná vyššia ako jednoduchá väčšina zákonodarného orgánu.

Štruktúra riadenia

Súdna nezávislosť vyžaduje, aby sa súdnictvo riadilo samé. Uprednostnená možnosť je riadenie súdnictva súdnou radou, ktorá sa skladá z členov prevažne zo zástupcov súdnictva. Príslušná súdna rada by mala disponovať širokými možnosťami. Mala by mať primárnu zodpovednosť za organizačnú, finančnú rozhodovaciu činnosť v súdnictve. Mala by mať dozorujúcu úlohu vo vzťahu k súdom.

Väčšinu členov súdnej rady by mali tvoriť sudcovia volení ich kolegami, zatiaľ čo ostatní členovia budú reprezentovať spoločnosť. V praxi majú súdne rady v rámci Európy rôzne štruktúry riadenia, zatiaľ či minister spravodlivosti a výkonná moc by vo všeobecnosti nemali mať žiaden vplyv na súdnu radu, okrem formálnej úlohy, napr. v prípade menovania. Často sa vyskytuje zmiešaná štruktúra. V takej situácii je predseda súdu často zodpovedný za súdnictvo, zatiaľ či minister spravodlivosti je zodpovedný za správu súdu a zamestnancov. V rámci určitej medzy úpravy existuje v niektorých štátoch Súdna služba s prevahou sudcov v dozorných výboroch.

Financovanie

V časoch recesie, asi nie je prekvapujúce, že iba zopár súdnych systémov si dokáže úplne určiť súdny rozpočet. Bez ohľadu na rozpočtové opatrenia, vždy musí existovať primerané financovanie prípadov, ktoré súdnictvo musí zvládnuť. Primeranosť musí byť braná v kontexte včasného nakladania s prijatými súdnymi spormi. Súdna rada by mala mať právo navrhnúť rozpočet a obrátiť sa na parlament v prípade ak je rozpočet odmietnutý alebo doplnený. Ak je rozpočet odsúhlasený rada by mala byť neovplyvnená v tom, akým spôsobom sa rozpočet rozdelí na jednotlivé súdy a súd by mal byť slobodný v tom ako s finančnými prostriedkami, ktoré mu boli pridelené naloží, aj keď nakladanie s prostriedkami bude predmetom dohľadu rady.

Úprava výberu, menovania, hodnotenia a potrestania sudcov

ENCJ pripravila podrobnú správu, ktorá sa týka týchto procesov. Vonkajší vplyv nie je v tejto oblasti akceptovaný, vyžaduje sa preto opatrné zváženie.

Reforma súdnictva

ENCJ zvažovala úlohu súdnictva v súdnej reforme vo svojej druhej správe k tomuto predmetu. 2 Súdnicstvo musí byť za každých okolností zahrnuté v akejkoľvek reforme buď priamo alebo formou vhodnej konzultácie. Súdnicstvo musí byť zahrnuté v tvorbe kľúčových ukazovateľov výkonu a kritérií úspechu k zhodnoteniu efektívnej reformy. Súdnicstvo a súdna rada majú živú proaktívnu úlohu v celej reforme súdnictva.

Nezávislosť jednotlivých sudcov

Vonkajšia nezávislosť

Tlak môže byť vyvíjaný na sudcov vo vzťahu k ich rozhodovaniu rôznymi spôsobmi. Napríklad tlak môže byť vyvíjaný priamo alebo nepriamo výkonnou mocou, parlamentom, médiami, verejnou mienkou alebo aj rôznymi kriminálnymi skupinami, pričom aj internet sa stal spôsobom ako na sudcov vyvíjať tlak.

V niektorých situáciách môžu sudcovia takému tlaku podľahnúť ale častejšie mu vedome vzdorujú. Otázne je ako veľmi sú sudcovia takýmto tlakom ovplyvnení podvedome.

Na odstránenie alebo zníženie rôznych tlakov môžu existovať formálne aj neformálne pravidlá. Napríklad *sub judice* pravidlo je príkladom formálneho pravidla. Zakazuje verejné alebo neverejné diskusie o správnosti rozhodnutia v prípade, ktorý je ešte stále v konaní.

Vnútoraná nezávislosť

Táto kategória sudcovskej nezávislosti má aspekty, ktoré sú obzvlášť zložité. Jedná sa o právo odvolacích sudcov nesúhlasit' podľa prípadu s rozhodnutím prvostupňového súdu. Sudcovia prirodzene vyjadrujú svoj nesúhlas s ich kolegami vo formálnych ako aj neformálnych situáciách napríklad ak rozhodnutia boli nesprávne zdôvodnené alebo úplne chybné alebo keď porušujú štandardy týkajúce sa výkonnosti a včasnosti. Tlaku kolegov sa úplne vyhnúť nedá, čo je výhoda posilňovaní a potvrdzovaní štandardov, ale i napriek tomu, to môže mať potenciálny vplyv na nezávislosť. Okrem toho vedenie súdu tiež ovplyvňuje svojim spôsobom sudcov na konkrétnom súde. Boli prípady, keď predseda súdu zrušil rozhodnutie sudcu bez riadneho procesu. Toto je krajne neprijateľné. Oveľa komplikovanejšia situácia nastáva v prípade, ak vedenie súdu ovplyvňuje rozhodovanie sudcov v úmysle dodržiavať súdne štandardy ako je výkonnosť a včasnosť alebo v snahe dosiahnuť jednotnú aplikáciu práva v obdobných prípadoch. Čo je a čo nie je prijateľné, je ťažké posúdiť.

Veríme, že je dôležité v tejto oblasti vykonať prieskumy sudcov na stanovenie vonkajších a vnútorných tlakov, ktoré zažívajú, aby bolo možné posúdiť praktický výskyt porušovania nezávislosti.

3.3.2 Subjektívna sudcovská nezávislosť

Sudcovská nezávislosť vnímaná skupinami v spoločnosti

Splnenie objektívnych požiadaviek na nezávislosť neznamena, že súdnicstvo je vnímané spoločnosťou ako nezávislé, alebo že existuje dôvera v súdnicstvo. Vnímanie sa odlišuje v rôznych sociálnych skupinách. Napríklad rôzne ekonomické skupiny, skupiny s rôznym spoločenským postavením, etnické skupiny budú vnímať súdnicstvo odlišne. V niektorých prípadoch bude záležať na vystavení členov jednotlivých sociálnych skupín súdom.

Za týchto okolností sú dôležité prieskumy na získanie hodnotenia vnímania nezávislosti súdnicstva.

Prieskumné otázky by mali obsahovať nasledujúce:

- a) Prieskumy účastníkov konania, trestných obhajcov a obetí trestných činov.
- b) Prieskumy právnych zástupcov ;
- c) Prieskumy profesionálnych účastníkov súdnych konaní , ako sú prokurátori a exekútori;
- d) Prieskumy verejnosti rozdelené do rôznych skupín napríklad nízkopríjmové skupiny, etnické skupiny a podnikateľský sektor.

Napríklad nedávny Eurobarometer obsahuje hodnotné informácie o názoroch európskych občanov vo všeobecnosti.

Je potrebné poznamenať, že prieskumy nemusia byť schopné zistiť konkrétne skutočnosti o nezávislosti súdnej moci, pretože verejnosť často nie je schopná alebo ochotná rozlišovať medzi súdnou nezávislosťou a ďalšími aspektmi výkonnosti súdov. Je preto pravdepodobné, že prieskumy sa obmedzujú na úrovne dôvery v súdnicstvo.

Nezávislosť ako je vnímaná sudcami

Otázkou tiež zostáva, ako sudcovia vnímajú svoju vlastnú nezávislosť. Bolo by vhodné vykonať prieskumy a zistiť vnímanie sudcov, pokiaľ ide o vonkajšie a vnútorné tlaky, ktoré zažívajú.

3.4 Empirické posúdenie sudcovskej nezávislosti

Na získanie predstavy o úrovni nezávislosti súdnicstva v určitom štáte, je nutné posúdiť objektívnu aj subjektívnu nezávislosť. Subjektívna nezávislosť je priamo merateľná vykonávaním prieskumov verejnej mienky spomenutých vyššie. Prieskumy však neboli vykonané vo všetkých krajinách, a vo všetkých spomínaných skupinách. Aby bolo možné posúdiť formálnu a objektívnu súdnu nezávislosť,

je potrebné najprv stanoviť konkrétne ukazovatele výkonnosti. To umožní, aby vyššie uvedené kľúčové komponenty boli zmerané, analyzované a vyhodnocované.

Akonáhle sú definované príslušné ukazovatele výkonnosti, musia byť stanovené normatívne pozície: napríklad, je vysoký počet bodov "dobrý" alebo "zlý"? Aj keď nie je vhodné zoraďovať súdne systémy z hľadiska objektívnej alebo subjektívnej nezávislosti, budú získané údaje stále identifikovať štáty, v ktorých konkrétne výkonnostné ukazovatele nie sú splnené. Je potrebné v tejto súvislosti poznamenať, že najnovší porovnávací dotazník súdnych systémov vypracovaný Európskou komisiou neidentifikuje súbor ukazovateľov výkonnosti. Bude potrebný v tejto súvislosti ďalší koncepčný vývoj.

Napokon, pokiaľ ide o poradie, ako sme už povedali je pravdepodobne nežiaduce usilovať o vytvorenie množiny ukazovateľov výkonnosti na celkové meranie nezávislosti súdnictva pre jednotlivé štáty. Tieto výsledky by boli, do určitej miery, svojvoľné, pretože rôzne súčasti nezávislosti súdov nemajú rovnakú dôležitosť. Odmerať ukazovatele individuálnej výkonnosti by nepochybné bolo veľmi subjektívne.

3.5 Odôvodnenie sudcovskej zodpovednosti

Sudcovská nezávislosť a zodpovednosť sudcov sú vzájomne prepojené. Nezávislosť so sebou prináša zodpovednosť ukázať spoločnosti, použitie, ku ktorému sudcovská nezávislosť bola uvedená. Vo väčšine európskych spoločnostiach, autorita ako taká už nie je prijímaná verejnosťou ako to bolo v minulosti. Podobne, sudcovská nezávislosť už nie je prijímaná bez jasnej zodpovednosti sudcov. Malo by však byť v tejto súvislosti zdôraznené, že sudcovská zodpovednosť nezahŕňa občianskoprávnu zodpovednosť jednotlivého sudcu.

3.6 Kľúčové komponenty sudcovskej zodpovednosti

Je užitočné rozlišovať (i) medzi objektívnou a subjektívnou zodpovednosťou a (ii) medzi súdnictvom ako celkom a individuálnym sudcom.

3.6.1 Objektívna sudcovská zodpovednosť

Zodpovednosť súdnictva ako celku

Existencia formálnych dojednaní

Formálne mechanizmy by mali byť prítomné, aby bolo zabezpečené, že súdnictvo je zodpovedné spoločnosti. Napríklad musí existovať systém, ktorý bude riešiť sťažnosti na sudcov a súdny systém, v ktorom musia byť uložené disciplinárne opatrenia.

Transparentnosť

Výkon sudcovskej funkcie v súdnom systéme musí byť transparentný. To znamená, že musí existovať formálna informovanosť k prípadom ako je úbytok sporov, včasnosť riešenia, trvanie sporov, lehoty trvania odvolacieho konania ako aj ďalšie aspekty týkajúce sa kvality súdneho systému. Mali by existovať riadne informačné štruktúry, databázy výkonu súdneho systému v každom štáte. Okrem toho by mala existovať transparentnosť týkajúca sa dodatočných aktivít sudcov ktoré vykonávajú mimo ich sudcovskej funkcie.

Zodpovednosť individuálneho sudcu

Zrozumiteľné konania a rozhodnutia

Zodpovednosť v tomto kontexte znamená, že sudcovia by mali vysvetliť svoje rozhodnutia v takom rozsahu aby účastníci, médiá a verejnosť vo všeobecnosti mohli porozumieť a overiť si odôvodnenie.

3.6.2 Subjektívna sudcovská nezávislosť

Aj keď existujú formálne objektívne postupy na zabezpečenie sudcovskej zodpovednosti, subjektívne vnímanie občanov k zodpovednosti sudcov, je rovnako dôležité. Napríklad sudcovia a súdny systém môžu byť vnímané ako „zatvorený obchod“ pracujúci vo vlastný prospech skôr ako v prospech spoločnosti. Za týchto podmienok je rovnako dôležité získanie údajov na zmeranie, analýzu a vyhodnotenie verejného vnímania sudcovskej zodpovednosti.

3.7 Empirické zhodnotenie sudcovskej zodpovednosti

V nadväznosti na posúdenie formálnej a objektívnej sudcovskej zodpovednosti je dôležité na začiatku definovať špecifické ukazovatele výkonnosti na zabezpečenia merania, analyzovania a vyhodnotenia kľúčových komponentov. Rovnaké poznámky aké boli vyššie urobené vo vzťahu k empirickému

posúdeniu sudcovskej nezávislosti platia aj vo vzťahu k empirickému posúdeniu sudcovskej zodpovednosti.

IV. UKAZOVATELE NEZÁVISLOSTI SÚDNICTVA

4.1 Úvod

Projektová skupina sa snažila vytvoriť súbor reálnych ukazovateľov pre hodnotenie nezávislosti a zodpovednosti v súdnictve a štátneho súdneho systému. Táto kapitola sa zaoberá ukazovateľmi týkajúcimi sa nezávislosti súdnictva a kapitola 5 sa zaoberá zodpovednosťou súdnictva. Prehľad ukazovateľov bol zahrnutý v prílohe C. Dotazník, ktorý bol použitý na meranie ukazovateľov v rámci kontroly bol zaradený do prílohy D. Objektívne hodnotiace pravidlá kontroly, ktoré projektová skupina vytvorila, boli zahrnuté v prílohe E.

V týchto ukazovateľoch, súdnictvo zahŕňa sudcov, spolu s ich právnym a administratívnym personálom, a riadiacimi orgánmi súdov, ako aj súdnou radou. Tieto ukazovatele boli vyvinuté tak, aby nadobudla účinnosť úprava obsiahnutá v kapitole 3, s prihliadnutím na ENCJ víziu nezávislosti a zodpovednosti, ako je uvedené v kapitole 10, a riziká uvedené v kapitole 7.

V kapitole 3 sa rozlišuje medzi objektívnou a subjektívnou nezávislosťou a zodpovednosťou. Objektívne charakteristiky sa týkajú spôsobu, akým sú súdne štruktúry v praxi usporiadané, zatiaľ čo subjektívne charakteristiky sa vzťahujú k vnímaniu súdnictva a súdneho systému medzi rôznymi záujmovými skupinami, vrátane sudcov a občanov všeobecne.

Ďalší dôležitý rozdiel je medzi súdnictvom ako celkom a jednotlivým sudcom. Objektívna nezávislosť súdnictva ako celku nie je dostatočná, ak je obmedzená nezávislosť jednotlivých sudcov. V tomto zmysle je teda potrebné riešiť obidve úrovne. Rozdiel je menej významný pre subjektívnu nezávislosť, pretože vnímanie všeobecne nerozlišuje medzi súdnictvom vo všeobecnosti a individuálnym sudcom.

Ukazovatele objektívnej nezávislosti súdnictva ako celku spadajú do nasledovných kategórií:

- 1) Právny základ nezávislosti;
- 2) Organizačná autonómia súdnictva;
- 3) Financovanie súdnictva;
- 4) Riadenie súdneho systému.

Ukazovateľ objektívnej nezávislosti individuálneho sudcu spadajú do nasledovných kategórií

- 1) Rozhodnutia o sudcoch v oblasti ľudských zdrojov;
- 2) Nepreložiteľnosť sudcov;
- 3) Postupy, ktoré sa použijú v prípade ohrozenia individuálnej sudcovskej nezávislosti;
- 4) Vnútorná nezávislosť súdnictva.

Ukazovatele subjektívnej nezávislosti súdnictva a individuálneho sudcu spadajú do nasledovných kategórií :

- 1) nezávislosť vnímania občanmi vo všeobecnosti;
- 2) dôvera v súdnictvo, úmerne k dôvere v ostatné štátne moci občanmi vo všeobecnosti
- 3) súdna korupcia ako je vnímaná občanmi vo všeobecnosti;
- 4) nezávislosť ako je vnímaná účastníkmi súdnych konaní na všetkých úrovniach;
- 5) nezávislosť ako je vnímaná sudcami samotnými.

Bolo vytvorených celkovo 13 ukazovateľov, ktoré sú zvlášť dôležité pre posúdenie súdnej nezávislosti. Ako bude vysvetlené, väčšina ukazovateľov sa skladá z viacerých čiastkových ukazovateľov.

4.2 Objektívna nezávislosť súdnictva ako celku

Ukazovateľ 1 objektívna nezávislosť súdnictva: právny základ nezávislosti

Právny základ nezávislosti sa skladá z niekoľkých čiastkových ukazovateľov týkajúcich sa formálnej ochrany nezávislosti a to z týchto:

- Formálne záruky nezávislosti súdnictva;
- Formálne záruky, že sudcovia sú viazaní iba zákonom;
- Formálne metódy na stanovenie plátov sudcov;
- Formálne mechanizmy na úpravu plátov sudcov;
- Formálne zapojenie sudcov v rozvoji právnej a súdne reformy.

Formálne záruky nezávislosti súdnictva

Tento ukazovateľ meria, do akej miery je nezávislosť súdov formálne zabezpečená. Akonáhle je vytvorená vhodná ochrana, miera nezávislosti je určená ľahkosťou, s akou výkonná moc môže napadnúť alebo zmeniť tieto ochrany. Je potrebné poznamenať, že v niektorých ústavách je nezávislosť súdnictva zaručená, zatiaľ čo v iných je zaistená len nezávislosť sudcu. V tejto súvislosti rozdiely nemusia byť až tak dôležité, ak sú tieto ochrany riadne zakorenené.

Najsilnejšou ochranou je záruka v ústave alebo inom ekvivalentnom štátnom predpise. Čo je dôležité, je to, že postavenie súdnej moci nemôže byť napadnuté jednoduchou väčšinou zákonodarcu. Ústavný súd je tiež schopný posilniť túto potrebnú ochranu. Neexistuje žiadny jednotný vyhovujúci systém. Ústavná a historická ochrana musí byť vnímaná ako celok.

Formálne záruky, že sudcovia sú viazaní iba právom

Tento ukazovateľ meria, či sudcovia sú výslovne viazaní iba zákonom, a tým predchádzajú reakciám na politické, mediálne a iné vonkajšie tlaky. Opäť platí, že najsilnejší ochrana sú ústavné záruky. Slabšia ochrana je poskytnutá zákonom, ktoré môžu byť zmenené jednoduchou väčšinou zákonodarným orgánom alebo súdnym rozhodnutím.

Formálne metódy na stanovenie plátov sudcov

Nezávislosť súdnictva môže byť ohrozená, ak sú platy sudcov riadené výkonnou mocou a ak výkonná moc nie je viazaná formálnymi kontrolami, ktoré sa týkajú určenia týchto plátov. Represívne znižovanie plátov je absolútne neprijateľné. Svojoľná výkonná kontrola plátov vystavuje sudcov riziku nevhodných tlakov a korupcie. Formálne ochrana plátov sudcov je preto veľmi dôležitá. Opäť platí, že najsilnejšou ochranou sú ústavné záruky. Právna istota, ktorú ponúka iba zákon, ktorý môže byť zmenený jednoduchou väčšinou v zákonodarnom zbore je slabou ochranou. Rovnako ako aj rôzne zvykové právo alebo tradícia, ktoré tvorí prekážku zasahovania do plátov sudcov ponúka slabú ochranu.

Formálne mechanizmy na úpravu plátov sudcov

Tento ukazovateľ určuje, či existuje formálny mechanizmus, ktorý zabezpečuje, aby platy boli zvyšované v zmysle zvyšovania priemerného platu v štáte a/alebo v súvislosti s infláciou. Pri absencii takéhoto mechanizmu by boli platy sudcov určené svojoľne, čím by sa formálne záruky ochrany stali neefektívne.

Formálne zapojenie sudcov v rozvoji právnej a súdne reformy.

Tento ukazovateľ meria, či súdnictvo má formálne právo navrhovať zmeny zákonov a radiť o navrhovanom vývoji v právnej a súdnej praxi. Nezávislosť súdnictva môže byť vážne ovplyvnená reformou práva vo všeobecnosti, ale hlavne súdnymi reformami. Takéto reformy môžu na druhej strane tiež ponúknuť príležitosti na posilnenie nezávislosti súdnictva a na uskutočnenie zmien, ktoré sú

v súdnictve nevyhnutné pre zlepšenie jeho fungovania. Najsilnejšou ochranou sú formálne záruky, že súdничество je oprávnené navrhovať reformy práva a radiť ohľadom návrhov na zmeny právnych predpisov a zmien v súdnictve navrhnutých výkonnou mocou a / alebo zákonodarcom.

Ukazovateľ 2 Objektívna nezávislosť súdnictva: organizačná autonómia

Tento ukazovateľ je dôležitou podporou pre právnu nezávislosť súdnictva. Je veľmi dôležitý, v dobách politického napätia. Súdna samospráva je povinná dať nezávislosť do praxe. Správa ENCJ z r. 2013 "Výber pokynov ENCJ odporúčania a princípy" definuje súdnu radu ako "samosprávny orgán, ktorý pracuje samostatne na zabezpečení sudcovskej nezávislosti, zachovaní právneho štátu, podpore občianskych slobôd a slobôd jednotlivcov, základných ľudských práv a efektívnom a transparentnom výkone spravodlivosti " Z tohto pohľadu je Súdna rada preferovaným spôsobom pre súdничество ako riadiť svoje vlastné záležitosti transparentným spôsobom.

V praxi sa súdne rady značne odlišujú. Majú rad rôznych úloh, ktoré im boli pridelené; majú rôzne stupne autonómie od ostatných štátnych mocí; a majú rôznu organizačnú štruktúru. Je veľmi obtiažne stanoviť minimálne požiadavky pre organizáciu, ktorá bude považovaná za súdnu radu. To znamená, že príspevok súdnej rady k organizačnej autonómii nemôže byť zovšeobecnený. Ukazovatele by mali preto umožniť rozmanitosť. V niektorých štátoch kde súdna rada nie je zriadená, je súdничество i napriek tomu schopné dosiahnuť vysoký stupeň samostatnosti, ktorý Ministerstvo spravodlivosti deleguje na sudcov a zástupcov občianskej spoločnosti. V takomto prípade môže existovať nezávislá komisia alebo rada pre vymenovanie a disciplinárne konanie sudcov. V dôsledku toho, počítajú ukazovatele s možnosťou, že súdna rada bude existovať a možnosťou, že zodpovednosti súdnej rady budú miesto toho zverené jednému alebo viacerým rovnocenných nezávislým orgánom. Tieto ukazovatele by mali byť chápané aj v zmysle druhej možnosti.

Organizačná autonómia zahŕňa rad čiastkových ukazovateľov, ktoré berú do úvahy, či existuje alebo neexistuje súdna rada, a to nasledovne:

Ak súdna rada existuje:

- Formálne postavenie súdnej rady;
- Formálny vzťah medzi súdnou radou a súdnictvom;
- Súlad s pokynmi ENCJ;
- Povinnosti rady.

Ak neexistuje súdna rada, príslušný čiastkový ukazovateľ sa týka vplyvu sudcov na rozhodovanie o súdnictve.

Formálne postavenie súdnej rady

Tam kde existuje súdna rada musí byť brané do úvahy jej formálne postavenie. Postavenie môže byť upravené v ústave alebo v zákone. Ústavná úprava je samozrejme preferovaná.

Formálny vzťah medzi súdnou radou a súdnictvom

Samospráva znamená, že súdna rada je tiež súčasťou súdnictva. V praxi ale existujú aj iné praktické riešenia. Je preferované, aby súdna rada bola súčasťou súdnictva.

Súlad s pokynmi ENCJ;

Ukazovatele merali, či súdna rada postupuje v súlade s pokynmi ENCJ. Pokyny stanovujú nasledovné:

- a) Aspoň 50% členov súdnej rady by malo byť sudcami;
- b) Aspoň 50% členov súdnej rady, ktorí sú sudcami by mali byť volení ich kolegami.
- c) Minister spravodlivosti by nemal byť členom súdnej rady;
- d) súdna rada by mala kontrolovať vlastný rozpočet nezávisle od zákonodarnej a výkonnej moci
- e) súdna rada by mala kontrolovať svoju činnosť nezávisle od zákonodarnej a výkonnej moci.

Samozrejme je žiaduce, aby sa súdna rada riadila čo najväčším množstvom pokynov z vyššie uvedených.

Zodpovednosti súdnej rady

Tento ukazovateľ zachytil rozsah zodpovednosti súdnej rady. Nasledovné hlavné zodpovednosti by mali byť súčasťou pôsobnosti súdnej rady:

- a) Menovanie a funkčný postup sudcov;
- b) Vzdelávanie sudcov;
- c) Sudcovská disciplína;
- d) Sudcovská etika
- e) Sťažnosti voči súdnictvu;
- f) Riadenie výkonu súdnictva;
- g) Správa súdov;
- h) Financovanie súdnictva;
- i) Navrhovanie právnych predpisov týkajúcich sa súdov a súdnictva.

Čím vyššia je samospráva súdnictva, tým vyšší rozsah zodpovedností bude zverených súdnej rade alebo obdobnému orgánu.

Tam kde nie je súdna rada, môžu mať sudcovia stále rozhodný vplyv na rozhodovanie vo vzťahu k zodpovednostiam menovaným vyššie. Alternatívne spôsoby dosiahnutia organizačnej autonómie súdnictva sú zachytené v ukazovateľoch.

Ukazovateľ 3: Objektívna nezávislosť súdnictva: financovanie súdnictva

Financovanie súdnictva je zraniteľný aspekt v rámci vzťahov medzi štátnymi mocami. Existujú dva aspekty, na ktoré sa ukazovatele musia zamerať. Prvý aspekt sa týka inštitucionálneho usporiadania: do akej miery sa súdnictvo podieľa na stanovení rozpočtov, spôsob, akým rozpočty sú stanovené a mieru voľnosti pre súdnictvo prerozdeľovať rozpočty, akonáhle boli stanovené. Druhý aspekt je ešte dôležitejší: miera, do akej je skutočný rozpočet, ktorý je výsledkom rozpočtového procesu dostačujúci pre súdnictvo na plnenie svojich povinností .

Financovanie súdnictva zahŕňa rad čiastkových ukazovateľov nasledovne:

- Rozpočtové opatrenia;
- Systém financovania;
- Výskyt konfliktov ohľadne rozpočtu;
- Riešenie konfliktov ohľadne rozpočtu;
- Dostatočnosť aktuálneho rozpočtu;

Rozpočtové opatrenia

Zapojenie súdnictva v rozpočtovom procese je dané jeho úlohou v ďalších fázach tohto procesu. Tieto fázy sú:

- a) príprava rozpočtu, ktorý má byť pridelený na súd;

- b) formálny návrh rozpočtu, ktorý má byť pridelený na súde;
- c) prijatie rozpočtu prideleného na súde;
- d) riadenie rozpočtu prideleného na súde;
- e) zhodnotenie / audit rozpočtu určeného na súde.

Pozícia súdnictva je tým silnejšia, čím viac dokáže viesť jednotlivé fázy rozpočtového procesu.

system financovania

Ukazovatele ukazujú, či je alebo nie je financovanie súdnictva založené na transparentných objektívnych kritériách. Možnosti sú okrem iného: skutočné náklady (napr. počet sudcov a súdneho personálu), pracovné zaťaženie sudcov a pevné percento z vládnych výdavkov alebo HDP. V dlhodobom horizonte by mal rozpočet zodpovedať pracovnej záťaži súdov, zatiaľ čo v krátkodobom horizonte, musia byť skutočné náklady súdov pokryté, a to aj v prípade, že počet prípadov klesá. Ak je zabezpečený takýto objektívny systém, otázka je, či je alebo nie je možné ho ľahko meniť. Systém, ktorý je stanovený zákonom ponúka viac záruk než je bežná prax.

Výskyt konfliktov ohľadne rozpočtu

Ukazovateľ počítá množstvo konfliktov medzi súdnictvom a vládou ohľadne rozpočtu za posledných päť rokov. Odmietla vláda (napr. minister spravodlivosti alebo minister financií) rozpočet navrhnutý súdnictvom, vyhlásila vláda rozpočet pre súdnictvo, ktorý bol súdnictvom rozporovaný ?

Riešenie konfliktov ohľadne rozpočtu

Dôležitou otázkou je ako sa konflikty medzi vládou a súdnictvom ohľadne rozpočtu riešia. Ukazovateľ opisuje, či súdnictvo má alebo nemá právo obrátiť sa na parlament v prípade, ak je presvedčené, že vláda neposkytla súdnictvu dostatok finančných prostriedkov.

Dostatočnosť aktuálneho rozpočtu

Formálne opatrenia musia zabezpečovať, že aktuálny rozpočet je dostačujúci. Ukazovateľ sa zaoberá dostatočnosťou rozpočtu rozlišovaním kľúčových činností, ktoré musia dostať príslušné financie. Tieto sú:

- a) zvládnutie nápadu podaní;
- b) zapojenie znalcov, prekladateľov atď. ak je to potrebné a v prípade, ak je to hrazené súdom
- c) udržiavanie aktuálnych vedomostí a znalostí sudcov a súdneho personálu;
- d) uľahčenie sudcom a ostatnému personálu v otázkach IT systémov a pod.

Ukazovateľ 4 objektívna nezávislosť súdnictva: správa súdu

Zodpovednosť za správu súdu sa odlišuje medzi jednotlivými štátmi. Kým samospráva znamená, že súdnictvo je integrálne zodpovedné, v praxi, v niekoľkých krajinách má správu súdu na starosti minister spravodlivosti alebo súdne služby pod vedením ministra spravodlivosti. Tieto postupy predstavujú riziko pre nezávislosť súdnictva, nakoľko veci týkajúce sa správy súdu ako je budova súdu a IT systémy ovplyvňujú fungovanie súdnictva. Čím viac rozhodnutí prijíma súdnictvo v rámci vlastnej správy tým väčšia nezávislosť je zabezpečená.

Miera zodpovednosti samotného súdnictva pre správu súdu je zachytená ukazovateľom, ktorý popisuje, či súdnictvo je alebo nie je zodpovedné sa nasledovne z týchto úloh:

- a) Všeobecnú správu súdu;
- b) Menovanie zamestnancov súdov (iných ako sudcov);

- c) Ďalšie rozhodnutia v riadení ľudských zdrojov vo vzťahu k súdnym zamestnancom;
- d) Rozhodnutia týkajúce sa zavedenia a využívania informačných systémov na súdoch;
- e) Rozhodnutia týkajúce sa súdnych budov;
- f) Rozhodnutia týkajúce sa bezpečnosti súdu;
- g) Rozhodnutia o mimosúdnych informačných činnostiach.

4.3 Objektívna nezávislosť sudcov

Ukazovateľ 1 Objektívna nezávislosť sudcov: personálne rozhodnutia o sudcoch (rozhodnutia v oblasti ľudských zdrojov)

Personálne rozhodnutia týkajúce sa výberu a menovania, disciplinárnych konaní a odvolaní sudcov sú veľmi zraniteľnou oblasťou vo vzťahu k nezávislosti sudcov. V týchto oblastiach, sú sudcovia vystavení potenciálne nevhodnému zasahovaniu zo strany iných štátnych mocí, napríklad ohľadne politického menovania sudcov. Zasahovanie ako aj samotné zdanie sa, že môže ísť o zasahovanie, môžu narušiť vnímanú nezávislosť súdnictva. V tomto smere musia existovať transparentné postupy regulované zákonom a pod dohľadom súdnictva.

Personálne rozhodnutia týkajúce sa sudcov pozostávajú z množstva čiastkových ukazovateľov nasledovne:

- Výber, menovanie a odvolanie sudcov a predsedov súdov;
- Výber, menovanie a odvolanie sudcov Najvyššieho súdu a predsedu Najvyššieho súdu;
- Súlad s ENCJ pokynmi o menovaní sudcov;
- Hodnotenie, funkčný postup, disciplinárne opatrenia a vzdelávanie sudcov;
- Súlad s pokynmi ENCJ ohľadne funkčného postupu sudcov.

Výber, menovanie a odvolanie sudcov a predsedov súdov

Ukazovateľ meria, do akej miery je súdnictvo zodpovedné za výber, menovanie a odvolávanie sudcov a predsedov súdov tým, že rozlišuje nasledujúce rozhodnutia:

- a) Návrh kandidátov pre menovanie sudcov (nie sudcov Najvyššieho súdu);
- b) Rozhodnutie o vymenovaní sudcu;
- c) Návrh na odvolanie sudcu;
- d) Rozhodnutie o odvolaní sudcu;
- e) Návrh kandidátov pre vymenovanie predsedov súdu;
- f) Rozhodnutia o vymenovaní predsedu súdu;
- g) Návrh na odvolanie predsedu súdu;
- h) Rozhodnutie o odvolaní predsedu súdu;

Výber, menovanie a odvolanie sudcov Najvyššieho súdu a predsedu Najvyššieho súdu

Odlišný ukazovateľ bol stanovený pre sudcov Najvyššieho súdu a Predsedu Najvyššieho súdu nakoľko ide o významné sudcovské pozície.

Súlad s ENCJ pokynmi o menovaní sudcov

ENCJ vyvinula pokyny pre menovanie sudcov. Ukazovateľ stanovuje, do akej miery tieto pokyny sú dodržiavané. Ide hlavne o tieto:

- a) proces menovania by mal byť otvorený verejnej kontrole a plne a riadne zdokumentovaný;
- b) proces menovania by mal byť vykonávaný v súlade s publikovanými kritériami;
- c) menovanie sudcov by malo byť založené výhradne na zásluhách;
- d) proces menovania by mal podporovať rozmanitosť ľudí v súdnictve, a zároveň zabrániť diskriminácii;
- e) proces vymenovania by mal stanoviť nezávislý postup pri uplatňovaní sťažností.

Hodnotenie, funkčný postup, disciplinárne opatrenia a vzdelávanie sudcov

Ukazovateľ zisťuje stupeň nakoľko je súdnictvo zodpovedné za hodnotenie, funkčný postup, disciplinárne opatrenia a vzdelávanie sudcov hodnotením nasledovných rozhodnutí samostatne:

- a) Rozhodnutie o hodnotení sudcu;
- b) Hodnotenie riadenia výkonnosti súdov;
- c) Rozhodnutie o funkčnom postupe sudcu;
- d) Prijatie etických noriem;
- e) Aplikácia etických noriem;
- f) Návrh na vymenovanie člena disciplinárneho orgánu pre sudcov;
- g) Rozhodnutie o vymenovaní člena disciplinárneho orgánu pre sudcov;
- h) Návrh na disciplinárne rozhodnutie týkajúce sa sudcu;
- i) Disciplinárne rozhodnutie o sudcovi;
- j) Rozhodnutie k prešetreniu sťažnosti voči súdnictvu / sudcovi;
- k) Rozhodnutie o programe / obsahu vzdelávania sudcov.

Súlad s pokynmi ENCJ ohľadne funkčného postupu sudcov

ENCJ vyvinula pokyny pre funkčný postup sudcov. Ukazovateľ stanovuje, do akej miery sú tieto pokyny dodržiavané. Ide najmä o tieto:

- a) funkčný postup by mal byť otvorený verejnej kontrole a plne a riadne zdokumentovaný;
- b) funkčný postup by mal byť vykonávaný v súlade s publikovanými kritériami;
- c) funkčný postup sudcov by malo byť založené výhradne na zásluhách;
- d) funkčný postup sudcov by mal podporovať rozmanitosť ľudí v súdnictve, a zároveň zabrániť diskriminácii;
- e) funkčný postup by mal stanoviť nezávislý postup pri uplatňovaní sťažností.

Ukazovateľ 2 Objektívna nezávislosť sudcov: nepreložiteľnosť

Nepreložiteľnosť sudcov pozostáva z množstva čiastkových ukazovateľov nasledovne:

Formálne záruky nepreložiteľnosti sudcov

Hlavnou zárukou nezávislosti jednotlivých sudcov je ich nepreložiteľnosť. Nemalo by byť možné preložiť sudcu bez jeho súhlasu, s výnimkou disciplinárnych dôvodov vo výnimočných prípadoch. V niektorých súdnych systémoch nie je nepreložiteľnosť zaručená. Záruky ponúkajú ochranu na rôznych stupňoch.

Ukazovateľ zachytáva, či nepreložiteľnosť je alebo nie je formálne zaručená. Ako disciplinárne opatrenia boli už diskutované, ukazovateľ zachytáva dôvody preloženia sudcov z iných ako disciplinárnych dôvodov. Ak je prítomná ochrana, kľúčovým faktorom je, rovnako ako predtým, ako ľahko ju môžu zmeniť iné štátne moci. Najsilnejšou ochranou je záruka v ústave, alebo v rovnocennom dokumente v tom zmysle, že takýto zákon nemôže byť zmenený jednoduchou väčšinou hlasov zákonodarcu. Záruka v zákonoch, ktoré možno zmeniť jednoduchou väčšinou hlasov ponúka slabšiu ochranu, zatiaľ čo ochrana iba v zmysle nejakého zvykového práva je ešte slabšia.

Úprava k preloženiu sudcov bez ich súhlasu

Ukazovateľ rieši situáciu, v ktorej nepreložiteľnosť nie je úplne zaručená. Ukazovateľ zachytáva úpravu, ktorá sa týka preloženia sudcu riešením týchto otázok:

- a) Sú rozhodnutia o preložení prijaté v rámci súdnictva a / alebo vládou?
- b) Je preloženie krátkodobé alebo dlhodobé?
- c) Aké sú dôvody preloženia?
- d) Sú tieto dôvody stanovené zákonom?
- e) Môže byť sudcovi odobratý prípad bez jeho súhlasu?
- f) Ak je sudca preložený, je mu zaručená obdobná pozícia (pokiaľ ide o jeho postavenie, plat, atď.)?
- g) Môže sa sudca proti preloženiu odvolať?

Nakoľko preloženie sudcu bez jeho súhlasu je v podstate nežiaduce, tak čím menej sa inštitút preloženia bude používať a čím je vyššia právna ochrana sudcu, tým je to lepšie pre stupeň nezávislosti sudcu.

Ukazovateľ 3 Objektívna nezávislosť sudcov: postupy v prípade ohrozenia nezávislosti

Nezávislosť vyžaduje, aby sudcovia boli dostatočne chránení pred hrozbami, za účelom plnenia svojich povinností bez prekážok. Hrozby sa môžu objaviť zo strany súkromných osôb, ale aj z verejných činiteľov, ako sú politici, a médiá.

Postupy v prípade ohrozenia nezávislosti sa skladajú z dvoch čiastkových ukazovateľov takto:

- Existencia formálnych postupov v prípade ohrozenia nezávislosti; a
- Primeranosť formálnych postupov v prípade ohrozenia nezávislosti.

Existencia formálnych postupov v prípade ohrozenia nezávislosti

Tento ukazovateľ zachytáva, či existuje formálny postup, keď sudca alebo orgán v rámci súdnictva sa domnieva, že nezávislosť jednotlivého sudcu alebo súdnictva ako celku je ohrozená. Toto zahŕňa postupy na ochranu nezávislosti súdnictva proti nevhodnému ovplyvňovaniu zo strany médií.

Primeranosť formálnych postupov v prípade ohrozenia nezávislosti

Kľúčové otázky k zhodnoteniu primeranosti postupov sú:

- a) Kto môže začať konanie?
- b) Ktorý orgán má právomoc reagovať na sťažnosti?
- c) Aké sú opatrenia, ktoré tento orgán môže prijať na ochranu sudcovskej nezávislosti?

Ukazovateľ 4 Objektívna nezávislosť sudcov: vnútorná nezávislosť

Nezávislosť neznamená len nezávislosť na vonkajších silách, ale aj vnútornú nezávislosť. Sudca by mal byť schopný rozhodnúť prípad v plnej nezávislosti. To neznamená, že súdnictvo nemôže vyvíjať nezáväznú usmernenia vo veciach, ako je jednotnosť, zhoda, včasnosť a účinnosť. Možno rozumne požadovať od sudcov, aby vysvetlili, prečo nepostupovali v súlade s pokynmi, ale nemôžu byť nútení k takémuto konaniu. Je potrebné sa vyhnúť nevhodným vplyvom zo strany (starších) sudcov a zo strany vedenia súdu.

Vnútorná nezávislosť sa skladá z určitého počtu čiastkových ukazovateľov nasledovne:

- Vplyv vyššie postavených sudcov;
- Použitie a stav pokynov;
- Vplyv vedenia súdu.

Vplyv vyššie postavených sudcov

Ukazovateľ opisuje, či vyššie postavení sudcovia majú právomoc zasiahnuť do rozhodnutia nižšie postaveného sudcu (mimo odvolacieho systému, v rámci už rozhodnutých vecí alebo v systéme predbežného konania) a na aký účel (napr. minimálna kvalita, jednotnosť a zhoda, včasnosť a efektívnosť). Aby bolo možné posúdiť, či také zásahy sú prijateľné, je potrebné rozlišovať medzi druhmi zásahov, najmä:

- a) smernica (poradné stanovisko k všeobecnej aplikácii pre všetky sudy / sudcov);
- b) poradný názor konkrétnej aplikácie v špecifickom súdnom rozhodnutí;
- c) povinné rozhodnutie ku konkrétnej aplikácii v špecifickom súdnom rozhodnutí, napr. pokiaľ ide o minimálne štandardy kvality rozhodnutia;
- d) odlišné stanovisko.

Použitie a stav pokynov

Ukazovateľ sa zameriava na použitie pokynov v rámci súdov. K zhodnoteniu týchto praktík sú relevantné nasledovné otázky:

- a) Majú pokyny široké uplatnenie?
- b) Boli pokyny vypracované sudcami?
- c) Sú pokyny záväzné?

Vplyv vedenia súdu.

Ukazovateľ opisuje, či vedenie súdu môže ovplyvňovať v jednotlivých prípadoch spôsob akým sudcovia vedú svoje prípady, napríklad s ohľadom na jednotnosť / zhodu a včasnosť / efektívnosť.

4.4 Subjektívna nezávislosť

Subjektívne nezávislosť sa týka toho, ako spoločnosť vníma nezávislosť sudcov. Sú rozlišované tri skupiny: občania všeobecne, účastníci konaní, a sudcovia. Vo vzťahu k vnímaniu nezávislosti, je potrebné dôveru občanov v súdnictvo porovnať s dôverou v ostatné štátne moci. Toto je dôležitý ukazovateľ postojov občanov voči súdnictvu. Vnímanie korupcie v súdnictve tiež priamo súvisí s vnímaním nezávislosti, pričom korupcia sa nevyhnutne považuje za porušenie nezávislosti.

Ukazovatele spadajú do nasledujúcich kategórií:

- 1) Nezávislosť ako ju vnímajú občania vo všeobecnosti;
- 2) Dôvera v súdnictvo, vzhľadom k dôvere v iné štátne moci občanov vo všeobecnosti;
- 3) Súdna korupcia vnímaná občanmi vo všeobecnosti;
- 4) Nezávislosť ako je vnímaná účastníkmi konaní na všetkých úrovniach;
- 5) Nezávislosť vnímaná sudcami samotnými.

Ukazovateľ 1 subjektívna nezávislosť: nezávislosť ako ju vnímajú občania vo všeobecnosti

Nezávislosť ako je vnímaná (skupinami) občanov sa meria na základe európskeho a svetového porovnania. Ukazovateľ využíva výsledky nedávneho Eurobarometra s ohľadom na nezávislosť. Použíja sa priemer z troch oblastí práva, ktoré Eurobarometer rozlišuje (civilné, trestné a správne právo). Tiež používa Správu o globálnej konkurencieschopnosti (2012/2013) vo vzťahu k sudcovskej nezávislosti a nedávnemu Indexu svetového právneho štátu (2014). Berie sa do úvahy priemer z troch bodov.

Ukazovateľ 2 subjektívna nezávislosť: Dôvera v súdnictvo, vzhľadom k dôvere v iné štátne moci občanov vo všeobecnosti

Vo väčšine európskych krajín sa prieskumy v dôveru občanov v ich inštitúcie konajú pravidelne. Ukazovateľ opisuje, či dôvera v súdnictvo je vyššia, rovnaká alebo nižšia, než je priemerná dôvera vo vládu alebo v parlament.

Ukazovateľ 3 subjektívna nezávislosť: Súdna korupcia vnímaná občanmi vo všeobecnosti

Miera vnímanej súdnej korupcie je založená na jednom ukazovateli, a to európskom porovnaní súdnej korupcie. Ukazovateľ využíva výsledky nedávnej správy Európskej komisie, týkajúcej sa korupcie.

Ukazovateľ 4 subjektívna nezávislosť: Nezávislosť ako je vnímaná účastníkmi konaní

Nezávislosť ako je vnímaná účastníkmi konaní sa skladá z dvoch čiastkových ukazovateľov:

- Dostupnosť prieskumov spokojnosti účastníkov; a
- Vnímanie nezávislosti zo strany účastníkov.

Dostupnosť prieskumov spokojnosti účastníkov

Ukazovateľ opisuje, či bol nedávno vykonaný prieskum medzi účastníkmi (posledné tri roky alebo menej). Tieto prieskumy sú pre súdnictvo dôležité, pretože informujú o skúsenostiach a vnímaní súdov účastníkmi.

Vnímanie nezávislosti zo strany účastníkov

Ukazovateľom je percento účastníkov, ktorí vnímajú sudcov ako nezávislých.

Ukazovateľ 5 subjektívna nezávislosť: Nezávislosť vnímaná sudcami samotnými

Nezávislosť vnímaná sudcami samotnými sa skladá z dvoch čiastkových ukazovateľov:

- Dostupnosť prieskumov medzi sudcami; a
- Vnímanie nezávislosti sudcami.

Dostupnosť prieskumov medzi sudcami;

Ukazovateľ opisuje, či bol nedávno vykonaný prieskum medzi sudcami (posledné tri roky alebo menej).

Vnímanie nezávislosti sudcami

Ukazovateľom je percento sudcov, ktorí vnímajú samých seba ako nezávislých

V. UKAZOVATEĽ PRE ZODPOVEDNOSŤ SÚDNICTVA

5.1 Úvod

Objektívne ukazovatele môžu byť všeobecne pomerne ľahko identifikované. Hodnotenia subjektívnych ukazovateľov vyžadujú existenciu prieskumov medzi príslušnými skupinami v spoločnosti. Prieskumy o niekoľkých prvkoch subjektívnej zodpovednosti sú k dispozícii, ale táto správa sa netýka subjektívnej zodpovednosti. Subjektívna zodpovednosť nebude z toho dôvodu ďalej v tejto správe riešená.

Objektívna zodpovednosť súdництва musí byť zvážená ako na štrukturálnej úrovni tak aj na úrovni jednotlivého sudcu. Nie je dostačujúce, aby bolo zodpovedné súdnictvo ako celok. Je preto potrebné, aby zodpovednosť niesli aj jednotliví sudcovia. Ich rozhodovanie musí byť transparentné a vykonávané na verejnosti.

Ukazovatele objektívnej zodpovednosti súdництва spadajú do nasledovných kategórií:

- 1) Pridelovanie prípadov;
- 2) Proces sťažností proti sudcom a súdom vo všeobecnosti;
- 3) Pravidelné podávanie správ súdnictvom;
- 4) Vzťahy súdництва a médií;
- 5) Externý dohľad súdництва.

Ukazovatele objektívnej zodpovednosti jednotlivých sudcov spadajú do nasledovných kategórií:

- 1) Použiteľné kódexy sudcovskej etiky;
- 2) Postupy týkajúce sa odstúpenia a vylúčenia jednotlivého sudcu;
- 3) Či sú sudcovia oprávnení vykonávať externé činnosti a prístupnenie týchto aktivít a majetku sudcov;
- 4) Do akej miery sú súdne konania ľahko prístupné a zrozumiteľné občanom všeobecne.

Boli vyvinuté ukazovatele, ktoré sa skladajú z niekoľkých čiastkových ukazovateľov, ako bude popísané nižšie.

5.2 Ukazovateľ 1 Objektívna zodpovednosť súdництва: pridelovanie prípadov

Systém pridelovania prípadov, ktorý by mal zaručiť nezávislé a nestranné, rovnako ako odborné prešetrenie každého prípadu. Zodpovednosť tiež vyžaduje, aby tento systém bol zverejnený.

Pridelovanie prípadov sa skladá z dvoch čiastkových ukazovateľov takto:

- Existencia transparentného systému pre pridelovanie prípadov;
- Obsah systému pridelovania prípadov.

Existencia transparentného systému pre pridelovanie prípadov

Ukazovateľ opisuje, či je alebo nie je transparentný systém zriadený súdmi a ak áno, aký je status tohto systému (napríklad na základe nariadenia súdu alebo z dôvodu zvyku).

Obsah systému pridelovania prípadov

Ukazovateľ je založený na:

- 1) Metóde pridelovania prípadov;
- 2) Pracovníkoch poverených pridelovaním prípadov;
- 3) Dohľade nad systémom.

Postup v súlade s pokynmi ENCJ

Momentálne sa pracuje na príprave pokynov ENCJ, a postup v súlade s týmito pokynmi bude priložený ihneď ako to bude možné.

Ukazovateľ 2 objektívna zodpovednosť súdnictva: proces sťažností

Sťažnosť k podstate súdneho rozhodnutia by mala byť vznesená v odvolaní. Avšak, zodpovednosť vyžaduje tiež možnosť vzniesť sťažnosti týkajúce sa iných záležitostí, ako je napríklad prešetrenie prípadu zo strany sudcu a správanie zamestnancov súdov.

Proces pri sťažnostiach sa skladá z radu čiastkových ukazovateľov nasledujúcim spôsobom:

- Dostupnosť procesu podávania sťažností;
- Vonkajšia účasť v procese podávania sťažností;
- Rozsah procesu podávania sťažností;
- Odvolanie proti rozhodnutiu o sťažnosti;
- Počet sťažností

Dostupnosť procesu podávania sťažností

Ukazovateľ opisuje či má súdnictvo alebo jednotlivé súdy proces podávania sťažností.

Vonkajšia účasť v procese podávania sťažností

Postupy, ktoré umožňujú účasť zástupcov občianskej spoločnosti robí súdnictvo zodpovednejšie voči spoločnosti, ako interné postupy. Ukazovateľ určuje, či je alebo nie je externá účasť upravená.

Rozsah procesu podávania sťažností

Ukazovateľ opisuje rozsah procesu podľa výpočtu prípustných dôvodov pre sťažnosti, ako je správanie sudcu, včasnosť a administratívne chyby.

Odvolanie proti rozhodnutiu o sťažnosti

Ukazovateľ určuje, či je alebo nie je možné sa proti sťažnosti odvolať.

Počet sťažností

Ukazovateľom je počet sťažností voči súdnictvu za všetky súdy spolu. To sa používa ako variabilné pozadie.

Ukazovateľ 3 objektívna nezávislosť súdnictva: Pravidelné podávanie správ

Na povolenie vonkajšej kontroly je bežné, že verejné organizácie poskytnú informácie o ich výkone, vrátane spôsobu, akým používajú verejné financie. V tomto ohľade sa súdnictvo neodlišuje od iných verejných organizácií. To isté platí pre verejné porovnávanie súdov s ohľadom na ich výkon, napríklad v oblasti včasnosti.

Pravidelné podávanie správ o súdnictve sa skladá z troch čiastkových ukazovateľov:

- Dostupnosť výročných správ o fungovaní súdnictva;
- Rozsah výročných správ;
- Porovnávanie súdov.

Dostupnosť výročných správ o fungovaní súdnictva

Ukazovateľom je či súdnictvo publikuje výročné správy o tom ako vykonáva svoje funkcie.

Rozsah výročných správ

ukazovateľ zachytáva či správa obsahuje informácie o:

- Výstup a doba trvania prípadov;
- Disciplinárne opatrenia, (úspešné) sťažnosti, (úspešné) žiadosti o vylúčenie sudcu

Porovnávanie súdov.

Ukazovateľ určuje či súdy sú alebo nie sú verejne a pravidelne porovnávané vo vzťahu k ich výkonu.

Ukazovateľ 4 Objektívna zodpovednosť v súdnictve: Vzťahy súdnictva a tlače

Aby bolo súdnictvo otvorené a transparentné, malo by udržiavať otvorený dialóg s médiami, vysvetliť svoje postupy, rovnako ako rozhodnutia v jednotlivých prípadoch. Súdnicstvo by malo mať aj vzdelávaciu úlohu pri vysvetľovaní úloh súdnictva v spoločnosti verejnosti.

Vzťahy s tlačou sa skladajú z troch čiastkových ukazovateľov:

- Vysvetlenie súdnych rozhodnutí médiám;
- Dostupnosť tlačových pokynov;
- Vysielanie súdnych prípadov.

Vysvetlenie súdnych rozhodnutí médiám

Je všeobecne akceptované, že sudcovia nemajú vysvetľovať svoje vlastné rozhodnutia iným spôsobom ako vo svojich rozsudkoch alebo uzneseniach. Ale súdny úradníci (napríklad súdni hovorcovia alebo tlačoví sudcovia) tak urobiť môžu. Ukazovateľ meria či sú alebo nie sú súdne rozhodnutia vysvetlené médiám.

Dostupnosť tlačových pokynov

Ukazovateľ meria či súdnictvo stanovilo usmernenia, ktoré regulujú čo je médiám povolené oznamovať a akým spôsobom

Vysielanie súdnych prípadov

Ukazovateľ meria či je alebo nie je súdnictvu povolené vysielanie prípadov

Ukazovateľ 5 Objektívna zodpovednosť súdnictva: externá revízia

Iným prístupom k zodpovednosti, je založiť organizáciu k externej revízii alebo k hodnoteniu. Externá revízia môže mať rôzne formy, ako je napríklad externý audit a inšpekcia. Externá revízia môže merať rôzne aspekty výkonu, ako je kvalita a výkonnosť, ale aj špecifické veci, ako je riadenie znalostí. Externá revízia pre tieto účely je tá, ktorá sa vykonáva osobami mimo súdnictva. Externá revízia vykonávaná inou štátnou mocou môže ohroziť nezávislosť a je nežiaduca.

Externá revízia sa skladá z troch čiastkových ukazovateľov:

- Využitie externej revízie;
- Typy externej revízie;
- Zodpovednosť za externú revíziu

Využitie externej revízie

Tento ukazovateľ meria, či externá revízia je využívaná k hodnoteniu výkonu súdov na pravidelnej báze.

Typy externej revízie

Tento ukazovateľ sa zameriava na rôzne typy externej revízie, ako je uvedené vyššie. Tieto typy sa líšia v rozsahu a vplyve:

- Inšpekcia;
- Výbor pre audit;
- Ostatné

Zodpovednosť za externú revíziu

Tento ukazovateľ sa týka totožnosti orgánov, ktoré majú na starosti vykonávanie externej revízie súdnictva:

- Súdnicstvo;
- Výkonná moc
- Zákonodarná moc

Preferovanou možnosťou je vykonávanie revízií súdnictvom samotným, nakoľko ostatné možnosti sú v rozpore s nezávislosťou.

5.3 Objektívna zodpovednosť sudcu

Ukazovateľ 1 objektívna zodpovednosť sudcu: kódex sudcovej etiky

Takéto etické princípy určujú normy správania, ktoré spoločnosť môže očakávať od svojich sudcov, a pre ktoré môžu byť sudcovia zodpovední. Kódex sudcovej etiky, môže posilniť dôveru verejnosti a podporovať lepšie pochopenie úlohy sudcu v spoločnosti.

Existencia kódexu sudcovej etiky, je jedným z ukazovateľov.

Dostupnosť kódexu sudcovej etiky

Ukazovateľ meria existenciu kódexu sudcovej etiky. Kódex musí byť samozrejme k dispozícii verejnosti.

Ukazovateľ 2 Objektívna zodpovednosť sudcu: odstúpenie a vylúčenie

Sudca je povinný posudzovať pridelený prípad nezávisle a nestranne. Ak to nie je možné, mal by dobrovoľne od prípadu odstúpiť. Tiež by mal existovať transparentný proces na vylúčenie sudcu v prípadoch ak strany namietajú nestrannosť sudcu.

Odstúpenie a vylúčenie sa skladá z niekoľkých čiastkových ukazovateľov:

- Dobrovoľné odstúpenie od prípadu;
- Porušenie povinnosti odstúpiť od prípadu;
- Žiadosť o vylúčenie sudcu ;
- Orgán, ktorý určuje otázku vylúčenia sudcu;
- Odvolanie proti rozhodnutiu o vylúčení sudcu.

Dobrovoľné odstúpenie od prípadu

Tento ukazovateľ meria, či sudca je povinný odstúpiť od rozhodovania prípadu, ak on sám verí, že je dotknutá alebo ohrozená jeho nestrannosť, alebo že sú pochybnosti o jeho nezaujatosti.

Porušenie povinnosti odstúpiť od prípadu

Tento ukazovateľ sa týka toho, či konanie sudcu, ktorý nerešpektuje povinnosť odstúpiť od rozhodovania prípadu, môže byť predmetom sankcie a ak áno, akej závažnej sankcie.

Žiadosť o vylúčenie sudcu

Tento ukazovateľ meria, či existuje postup rozhodnutia o žiadosti o vylúčenie sudcu zo strany účastníka, ktorý sa domnieva, že sudca nie je nestranný alebo je zaujatý.

Rozhodovací orgán

Otázkou je, ktorý orgán prijíma rozhodnutie o žiadosti o vylúčenie sudcu, či ide o súdnictvo alebo výkonnú moc. Druhá možnosť je, samozrejme, problematická z pohľadu sudcovej nezávislosti.

Odvolanie proti rozhodnutiu o vylúčení sudcu

Tento ukazovateľ meria či je možné podať odvolanie voči rozhodnutiu o odmietnutí vylúčenia sudcu.

Ukazovateľ 3 objektívna zodpovednosť sudcu: sú sudcovia oprávnení vykonávať iné činnosti, a zverejňujú sa takéto činnosti a funkcie?

Úpravy v rámci Európy sa odlišujú v tom, či sú sudcovia oprávnení kombinovať funkciu sudcu s inými platenými a neplatenými funkciami a úradmi. Zatiaľ čo na jednej strane môžu iné platené a neplatené funkcie ohroziť nezávislosť, na druhej strane môžu umožniť sudcovi, aby bol viac v kontakte so spoločnosťou. Najlepší prístup v tejto veci teda nie je úplne jasný. Z hľadiska zodpovednosti je dôležité predovšetkým to, aby, v prípade keď sudcovia vykonávajú aj iné funkcie, robili to transparentne. Toto je tiež nevyhnutné pre efektívne využívanie práva požadovať vylúčenie sudcu. Je potrebné poznamenať, že v niektorých krajinách je súkromie sudcov dôvodom, prečo sa tieto informácie nezverejňujú.

Otázka, či sudcovia môžu vykonávať iné činnosti, a zverejnenie takýchto činností a funkcií zahŕňa rad ukazovateľov nasledujúcim spôsobom:

- Úprava platených činností a funkcií;
- Úprava neplatených funkcií;
- Ak sú platené alebo neplatené činnosti povolené, aký typ činnosti je povolený;
- Dostupnosť verejného registra externých činností a funkcií sudcov;
- Úprava týkajúca sa zverejňovania majetku.

Úprava platených úradov a funkcií

Tento ukazovateľ meria či sú alebo nie sú sudcovia oprávnení vykonávať iné činnosti a funkcie.

Neplatené činnosti a funkcie

Tento ukazovateľ meria či sú alebo nie sú sudcovia oprávnení vykonávať neplatené činnosti a funkcie.

Povolené činnosti a funkcie

V prípade ak účasť v rôznych funkciách a vykonávanie iných činností mimo súdництва je povolená, nasledujúce ukazovatele hľadajú informácie o povahe aktivít, ktoré sú povolené. Kategórie sú nasledovné:

- Politické funkcie;
- Funkcia v (správa) spoločnosti;
- Funkcia vo (správa) verejnej inštitúcii ako sú školy a športové kluby
- Arbitráž;
- Právnik;
- Vyučovanie na univerzitách alebo školách.

Verejný register externých činností a funkcií

Ukazovateľ hľadá informácie, či existuje verejný register externých činností a funkcií, ktoré sudcovia vykonávajú.

Zverejňovanie majetku

Ďalšou otázkou je, či sudcovia sú povinní zverejňovať formou verejného registra svoj majetok nad určitú sumu. Názory sa v tejto veci líšia. Ukazovateľ meria existenciu povinnosti zverejňovania majetku.

Ukazovateľ 4 Objektívna zodpovednosť sudcov: Zrozumiteľné konanie

Súdne konania musia byť zrozumiteľné účastníkom ako aj spoločnosti vo všeobecnosti. Sudca má za úlohu udržiavať konanie tak transparentné ako je to možné a tiež má úlohu vysvetliť konanie jednotlivým účastníkom. Zrozumiteľné konanie sa skladá z dvoch čiastkových ukazovateľov:

- Vysvetlenie postupov;
- Vzdelávanie sudcov

Povinnosť sudcov zabezpečiť, aby konanie bolo zrozumiteľné účastníkom

Tento ukazovateľ meria, či sú alebo nie sú sudcovia povinní zabezpečiť, aby účastníci konanie pochopili.

Vzdelávanie sudcov

Ukazovateľ zachytáva, či sú sudcovia vzdelávaní a ako:

- Vedenie pojednávania spôsobom zrozumiteľným účastníkom konania.;
- Objasniť konanie účastníkom zrozumiteľným spôsobom;
- Vysvetliť rozhodnutia účastníkom konania zrozumiteľným spôsobom.

VI. PILOTNÝ PROJEKT: MERANIE UKAZOVATEĽOV

6.1 Úvod

V kapitolách 4 a 5 bol predložený súbor ukazovateľov nezávislosti a zodpovednosti. Skutočné meranie ukazovateľov bolo odskúšané 4 členmi ENCJ. Pilotný projekt bol vykonaný z dôvodu, aby bolo možné stanoviť (1), či ukazovatele môže byť v skutočnosti merané, (2) či výsledky dávajú zmysel, (3), či z ukazovateľov možno vyvodit' významné poučenie, a (4), aké závery možno dosiahnuť o stave nezávislosti a zodpovednosti súdnictva v Európe.

Voľba štyroch členov, ktorí sa zúčastnili pilotného projektu odráža rôzne právne tradície v Európe a rozdiely v geografii. Vybraní členovia reprezentovali súdne systémy **Írska, Talianska, Holandska a Rumunska**. Vyplnili dotazník, ktorý sa nachádza v prílohe D. Vyplnené dotazníky boli spracované koordinátorom projektovej skupiny. Nakoľko sa ukazovatele obvykle skladajú z niekoľkých čiastkových ukazovateľov, výsledky čiastkových ukazovateľov museli byť sčítané, aby sa dospelo k celkovému výsledku ukazovateľov. Pravidlá aritmetického bodovania, ktoré boli použité, odrážajú úvahy z predchádzajúcich kapitol a sú uvedené v prílohe E. Tieto hodnotiace pravidlá obsahujú na vyváženie ľubovoľné prvky, ktoré majú byť pripojené k čiastkovým ukazovateľom. Následne bolo neformálne skontrolované, či výsledky dávajú intuitívny zmysel tým, že odborník (predseda projektovej skupiny) nezávisle kvalitatívne posúdil skóre pre ukazovatele tak, že preskúmal skóre pre čiastkové ukazovatele. Bodovanie koordinátora malo vzájomný vzťah s bodovaním, ktoré bolo odvodené z uplatňovania pravidiel bodovania. V tomto prípade išlo samozrejme o neformálny postup. V prípade ak sa meranie ukazovateľov rozšíri na všetkých členov ENCJ a možno aj pozorovateľov, bude vhodné vytvoriť expertnú skupinu pre preskúmanie pravidiel bodovania (pozri kapitoly 8 a 9).

6.2 Výsledky

Výsledky pilotného projektu sú uvedené v nasledujúcich tabuľkách. V týchto tabuľkách je bodovanie pre pilotné štáty prezentované pomocou 5 kategórií, od veľmi pozitívne, pozitívne, cez neutrálne až negatívne a veľmi negatívne. Tieto kategórie sú reprezentované rôznym farebným označením. Kde ukazovatele nebolo možné zmerať vzhľadom na nedostatok údajov, ako je tomu často v súvislosti s subjektívnou nezávislosťou (vnímanie o nezávislosti v spoločnosti a medzi účastníkmi a sudcami), polia sú uvedené v bielej farbe. Je potrebné poznamenať, že sa v takomto prípade nejedná o neutrálny výsledok, nakoľko v mnohých prípadoch chýbajúce údaje odrážajú nedostatok záujmu v týchto

záležitostiach. Je napríklad veľmi ťažké diskutovať o nezávislosti v praxi, pokiaľ nie je známe, ako samotní sudcovia hodnotia vlastnú nezávislosť.

1. Ukazovatele k objektívnej nezávislosti pre 4 štáty:

	Írsko	Taliansko	Holandsko	Rumunsko
právny základ nezávislosti	pozitívne	veľmi pozitívne	pozitívne	pozitívne
organizačná autonómia	negatívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne
financovanie súdnicstva	pozitívne	negatívne	veľmi pozitívne	pozitívne
správa súdu	veľmi pozitívne	negatívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne
personálne rozhodnutia o sudcoch	negatívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne
nepreložiteľnosť sudcov	veľmi pozitívne	pozitívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne
postupy v prípade ohrozenia nezávislosti	veľmi negatívne	veľmi negatívne	negatívne	negatívne
vnútorná nezávislosť	pozitívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne

Tabuľka 2a Ukazovatele subjektívnej nezávislosti vo všeobecnosti pre 4 štáty

	Írsko	Taliansko	Holandsko	Rumunsko
Vnímaná nezávislosť	pozitívne	neutrálne	veľmi pozitívne	neutrálne
Dôvera v súdnicstvo v porovnaní s inými štátnymi mocami	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne	veľmi pozitívne
Vnímaná korupcia	pozitívne	neutrálne	pozitívne	veľmi negatívne

Vysvetlivky k použitým farbám:

					
veľmi pozitívne	pozitívne	neutrálne	negatívne	veľmi negatívne	žiadne údaje

Tabuľka 2b Ukazovatele k subjektívnej nezávislosti vnímanej účastníkmi súdnych konaní pre 4 štáty

	Írsko	Taliansko	Holandsko	Rumunsko
Vnímaná účastníkmi				
Vnímaná sudcami				

Tabuľka 3 Ukazovatele objektívnej zodpovednosti pre štyri štáty

	Írsko	Taliansko	Holandsko	Rumunsko
Prideľovanie prípadov				
Proces sťažnosti				
Pravidelné hlásenia				
Vzťahy s médiami				
Externá revízia				
kódex sudcovej etiky				
odstúpenie a vylúčenie sudcu				
dodatkové funkcie/zverejňovanie				
zrozumiteľné konanie				

Výsledky pilotného projektu predstavujú odpovede na štyri otázky uvedené nižšie. Tieto budú riešené v ďalších ustanoveniach.

6.3 Meranie ukazovateľov

Nastalo niekoľko problémov pri meraní ukazovateľov týkajúcich sa objektívnej nezávislosti a zodpovednosti. Dotazník by mohol byť dokončený v krátkej dobe (pol dňa), keď rada určila, kto ho mal zodpovedať. Niektoré otázky týkajúce sa interpretácie ukazovateľov objektívnej nezávislosti a

zodpovednosti, vyžadujú diskusiu alebo následné prešetrenie otázok koordinátorom projektovej skupiny. Niektoré otázky zostali nevyriešené.

Meranie ukazovateľov subjektívnej nezávislosti bolo jednoduché, nakoľko tieto boli založené na základe medzinárodných zdrojov. Tam, kde takéto zdroje neboli k dispozícii a musel byť použitý národný prieskum, dostupnosť týchto národných prieskumov určila, či ukazovatele boli merateľné pre príslušné krajiny. Ako už bolo uvedené, pokiaľ ide o vnímanie účastníkov konaní a sudcov, údaje sú vzácne, a tento problém je potrebné riešiť. Toto je ďalej popísané nižšie.

6.4 Intuitívny zmysel meraných ukazovateľov

Výsledky všeobecne dávajú zmysel, vzhľadom na rozdiely v právnych tradíciách a problémy, ktorým jednotlivé súdne systémy čelia. Výsledky odrážajú menej formalizovaný charakter anglo-amerického právneho systému a systémov, v porovnaní s právnym systémom Holandska. Výsledky tiež ukazujú, že vysoké skóre v oblasti objektívnej nezávislosti (veľa zelených polí) nezaručuje vysoké skóre v subjektívnej nezávislosti, čo je tiež odôvodnený výsledok. Vo svojich rozhodnutiach, musia sudcovia ukázať, že sú nezávislí na spoločnosti, aby bolo možné uznať skutočnú nezávislosť súdnictva. Otázky o nezávislosti idú oveľa hlbšie, než zavedenie formálnych opatrení. Toto môže byť sklamaním pre členov, ktorí investovali veľké úsilie pri zavedení formálnych opatrení, ale treba uznať, že je potreba stále väčšieho úsilia.

6.5 Skutočnosti, z ktorých je potrebné sa poučiť

Výsledky poukazujú na problémy, na ktorých by mali členovia ešte pracovať. Tieto problémy sa odlišujú pre každého zo štyroch členov, čo samo o sebe je dôležitým výsledkom. Zatiaľ čo existujú niektoré spoločné problémy, čo sa týka postupov v prípade ohrozenia nezávislosti a nedostatku údajov k subjektívnej nezávislosti, problémy sa odlišujú. Je uspokojivé, že v týchto štyroch krajinách je zoznam aspektov, ktoré by mali byť zlepšené, pomerne krátky. Toto dáva dôraz na úsilie o zlepšenie nezávislosti ako aj zodpovednosti.

Hlavným výsledkom je, že väčší dôraz sa musí klásť na subjektívnu nezávislosť. Meranie vnímania o súdnictve vyžaduje oveľa viac úsilia a spôsoby, ako zlepšiť toto vnímanie a ich určenie by malo byť zvážené (pozri kapitoly 8 a 9). Ako bolo argumentované v kapitole 3, objektívna nezávislosť je dôležitá sama o sebe, pretože poskytuje ochranu účastníkom konania a sudcom rovnako, ale to nestačí na získanie dôvery spoločnosti a toto musí byť preto konečným cieľom. Zatiaľ čo výsledky pre určitý štát by nemali byť prekvapením pre odborníkov z tejto krajiny, ukazovatele poskytujú objektívne posúdenie a identifikujú problémy, o ktorých je potrebné diskutovať.

6.6 Závery ohľadne nezávislosti a zodpovednosti v Európe

Tieto boli už z veľkej časti diskutované v rámci (3). V týchto štyroch štátoch je stav objektívnej nezávislosti a zodpovednosti na pomerne vysokej úrovni, aj keď by mohli byť zvážené špecifické zlepšenia. Nezávislosť, v realite odskúšaná a spoločnosťou vnímaná, si vyžaduje väčšiu pozornosť. Je potrebné zdôrazniť, že tieto ukazovatele neposkytujú základ pre celkové porovnanie nezávislosti súdnych systémov. Systémy majú pozitívne aj negatívne aspekty rôzneho významu. Treba tiež poznamenať, že ukazovatele neposkytujú kvantitatívne hodnotenie problematiky.

Preto môže nastať situácia, že konkrétny problém, ktorý vedie k negatívnemu skóre na ukazovateli sa týka veľmi malého množstva prípadov a má len malý vplyv. Môže však byť na druhej strane podstatný pre mnoho prípadov s veľkým dopadom. Nebolo plánované vykonať v tomto smere celkové porovnanie a preto zisteniam v tomto smere je potrebné sa vyhnúť.

Na záver, ukazovatele predstavujú užitočný nástroj na zlepšenie nášho pohľadu do skutočnej nezávislosti a zodpovednosti súdnych systémov a na vyhľadanie aspektov, ktoré vyžadujú zvýšenú pozornosť. Z tohto pohľadu by bolo veľmi zaujímavé, keby sa všetci členovia a pozorovatelia zúčastnili merania ukazovateľov.

Toto je ďalej riešené v kapitolách 8 a 9.

VII. RIZIKÁ OHROZUJÚCE NEZÁVISLOSŤ A ZODPOVEDNOSŤ

7.1 Úvod

Táto kapitola sa zaoberá:

- Určenie rizík nezávislosti a zodpovednosti súdnictva v členských štátoch a u pozorovateľov , a
- Spôsoby, ktorými je možné tieto riziká znížiť.

Projektová skupina sa snažila zväziť nové a moderné výzvy, ktorým čelí nezávislosť a zodpovednosť súdnictva. Veľa z zdokumentovaného výskumu bolo vykonané pred existenciou Facebooku a Twitteru. Preto v súvislosti s víziou ENCJ je potrebné urobiť mnoho užitočnej práce v dobe dominancie internetu a rýchlej komunikácie.

7.2 Určenie rizík nezávislosti a zodpovednosti súdnictva

Prieskum u členov ENCJ vykonaný bezprostredne pred konaním Valného zhromaždenia v Sofii položil členom niekoľko otázok o problémoch, ktorým členovia čelia vo vzťahu k nezávislosti ich súdneho systému. Tento prieskum tvorí východiskový bod pre túto časť práce projektovej skupiny. Bolo tam však veľa takých rizík vo vzťahu k nezávislosti, ktoré neboli, aspoň priamo, riešené týmto prieskumom. Okrem toho, podskupina si bol vedomá, že väčšina sudcov považuje samých seba za individuálne a štruktúrne nezávislých, aj keď ich nezávislosť môže v skutočnosti byť vážne a niekedy aj nepozorovane spochybnená.

Riziká boli zväžené popri ukazovateľoch určených v prvej podskupine ako je zahrnuté v prílohe C, nasledovne:

Boli určené nasledovné riziká objektívnej nezávislosti súdnictva:

- Nedostatočné investície do súdnictva, súdov a súdnych štruktúr,
- Zvýšenie zložitosti prípadov a pracovnej záťaže,
- Bezdôvodná kritika rozsudkov zo strany politikov, poslancov a výkonnej moci a reakcie sudcov na túto kritiku,
- Riziká nedostatočného personálneho zabezpečenia a administratívnej podpory poskytovanej pre sudcov,

Boli určené nasledovné riziká objektívnej nezávislosti jednotlivých sudcov:

- Zmeny veku odchodu do dôchodku pre sudcov
- Ohrozenia stability funkčného obdobia sudcov
- Zníženie sudcovských plátov a dôchodkov a nepriaznivé zmeny sudcovských podmienok
- Nevhodný vzťah medzi sudcami a exekutívou, vrátane prípadov tzv. „telefónnej spravodlivosti“.
- Tlaky na sudcu vyplývajúce z mediálnych komentárov.
- Vnútorne tlaky súdnych rád na sudcov, alebo vyššie postavených sudcov na nižšie postavených sudcov
- Zvýšenie nepodložených sťažností voči sudcom, voči konkrétnym súdnym rozhodnutiam a voči súdnictvu.

- Zvýšenie počtu nevhodných disciplinárnych konaní začatých proti sudcom. "Nevhodné" v tomto kontexte znamená, že disciplinárne konanie je neodôvodnené s cieľom odradiť sudcu z prijímania rozhodnutí nezávisle v súlade so zákonom a na základe dôkazov.

Boli určené nasledovné riziká zodpovednosti súdnictva ako celku ako aj jednotlivých sudcov:

- Zlyhania sudcov vo vzťahu k reflektovaniu zmien v občianskej spoločnosti a zanedbanie kontaktu s obyčajnými občanmi
- Problémy, ktoré prinášajú samotní sudcovia, vo vzťahu k používaniu sociálnych sietí ako Facebook, Twitter, Instagram a iné.
- Absencia uspokojivých systémov pre pridelovanie prípadov konkrétnym sudcom.
- Súdna korupcia.
- Absencia fungujúcej tlačovej kancelárie, ktorá môže poradiť sudcom zapojeným do mediálne známych prípadoch, a ktorá vyhodnotí aké množstvo informácií bude poskytnuté verejnosti
- Problémy s náborom sudcov v zodpovedajúcej kvalite, najmä pre určité právne odvetvie a v niektorých regiónoch.

7.3 Detailná analýza hlavných súčasných rizík nezávislosti súdnictva

Podskupina, ktorá sa zaoberala touto kapitolou začala tým, že žiadala svojich členov, aby identifikovali najnaliehavejšie riziká pre nezávislosť súdnictva vo svojich krajinách. V dôsledku odpovedí, sa projektová podskupina sústredila na podskupinu rizík uvedeným vyššie takto:

- Riziká spôsobené tlakom médií,
- Riziká spôsobené akciami populistických politikov a vlád,
- Riziká spôsobené zlyhaním sudcov a justičných systémov, ktoré zanedbali snahu o získanie dôvery verejnosti,
- Riziká spôsobené internetom,
- Riziká spôsobené organizovaným zločinom a korupciou.

Riziká spôsobené tlakom médií

Toto riziko je všeobecne považované za najnaliehavejšie a nebezpečné. Sudcovia sú často obávajú médií. Navyše, vo väčšine štátov je považované za krajne nevhodné, aby sa sudcovia vyjadrovali do médií či už o svojich vlastných prípadoch alebo všeobecne. Ak sudcovia hovoria s médiami, sú často neschopní efektívne komunikovať z niekoľkých dôvodov.

Média sú buď neochotné počúvať alebo vydať komentár o zložitých právnych otázkach, alebo komentáre sudcov sú zverejnené iba v serióznej právnickej tlači a nedosiahnu čítanosť veľkej väčšiny populácie.

Jedným z najvýraznejších tlakov je mediálne zdanlivo nekonečné želanie, aby sa sudcovia usilovali o sprísnenie trestov kriminálnikov, než sú im obvykle udelené. Podskupina obdržala rad príkladov mediálnych tlakov na sudcov.

Sudcovia sa zvyčajne myslia, že sú schopní vydržať tento druh mediálneho tlaku, ale toto presvedčenie býva niekedy mylné. Nepostrehnutelný vplyv mediálnych kampaní o právnych otázkach môže viesť sudcov, aj keď podvedome, vybrať si cestu najmenšieho verejného a mediálneho odporu. Tento prístup je možno najviac viditeľný v rozhodnutiach o trestoch, kde sa vždy najviac ozýva rôzna populárna tlač.

Riziká spôsobené akciami populistických politikov a vlád

Podskupina sa zhodla na tom, že sudcovia z väčšiny štátov môžu priniesť rôzne príklady situácií, v ktorých význam nezávislého súdnictva ako tretej moci v štáte bol podceňovaný alebo ignorovaný vládou. Tento problém je umocnený ešte aj tým, že celosvetovým trendom sú populistické vlády krátkodobých politických horizontoch. K tejto téme bolo zachytených niekoľko prípadov.

V krajinách, kde platy a dôchodky sudcov boli nepriaznivo ovplyvnené, mali takéto zmeny vplyv na sudcovskú kvalitu. Zvýšilo sa riziko korupcie, a sudcovia sa stali ovplyvniteľní, pričom sa uchýľujú k prijatiu nevhodných alternatívnych pracovných príležitostí a následkom je aj zníženie štandardov súdneho rozhodovania.

V mnohých krajinách politici zistili, že môžu získať popularitu verejným kritizovaním súdnych rozhodnutí. Zjavný rozdiel medzi (a) právom výkonnej moci navrhnúť zmenu zákona, ktorým sa zvráti súdne rozhodnutie, a (b), dohodou, že súdne rozhodnutia vydané na základe, existujúcich právnych predpisov, nie sú kritizované zo strany výkonnej moci, už ako keby nebol správne pochopený. Hlavnou funkciou právneho štátu je skutočnosť, že nezávislí sudcovia rozhodujú prípady medzi občanmi a štátom podľa určitých a platných zákonov.

Výkonná moc sa snaží o získanie výhod kritizovaním súdnictva vo všeobecnosti a jednotlivých sudcov, najmä preto, že väčšina verejnosti má nejasnú predstavu podrobného fungovania súdneho systému. Vo väčšine krajín, bolo menej ako 10% populácie zapojených v trestných alebo občianskych súdnych konaniach. Vo výsledku nemá väčšina populácie schopnosť oceniť význam nestrannosti a nezávislosti súdnictva.

Riziká spôsobené zlyhaním sudcov a súdnych systémov, ktoré zanedbali snahu o získanie dôvery verejnosti.

Sudcovia sú všeobecne občanmi považovaní za nedosiahnuteľných a vzdialených. Hoci toto vnímanie je ďaleko od reality, táto predstava je permanentne prezentovaná v médiách, a preto je obtiažne pre sudcov sa brániť, keď sú verejne napadnutí alebo kritizovaní.

Sudcovia môžu vysvetliť svoje rozhodnutia v iba v právnych rozhodnutiach, ktoré sú samé o sebe zložité a často nezrozumiteľné laickej verejnosti. Z toho vyplýva, že je potrebné nájsť spôsoby, ako vysvetliť súdne rozhodovanie a konkrétne súdne rozhodnutie.

Všetky vyššie spomenuté riziká prispievajú k nedostatku dôvery verejnosti v súdnictvo. Ak médiá neustále útočia na súdne rozhodnutia v prípade, ak nezodpovedajú populistickým stanoviskám a ak politici zaujmú obdobné stanovisko, dôvera verejnosti v súdnictvo môže byť nepriaznivo ovplyvnená.

Riziká spôsobené internetom

Riziká spôsobené internetom sa rýchlo vyvíjajú. Účinky používania internetu na sudcov a súdnictvo môžu byť zhrnuté takto:

Zatiaľ čo niektorí starší sudcovia nevyužívajú sociálne siete, mladší sudcovia áno. Na základe toho sa dá predpokladať, že na základe vývoja v budúcnosti budú sudcovia sociálne siete používať.

- Účasť sudcov na sociálnych sieťach je potenciálne problematická, nakoľko môže vystaviť súkromný život sudcu verejnosti a verejnej kontrole,
- Tí, ktorí chcú zaútočiť alebo nejakým spôsobom napadnúť sudcu alebo súdne rozhodnutia môžu, za týchto okolností, byť schopní nájsť dôverné informácie o správaní sudcov v minulosti alebo ich priateľov a rodiny.

Po prvé treba uviesť, že je potrebná opatrnosť vo vyjadreniach, že technologický vývoj bude predstavovať väčšie riziko pre súdnu nezávislosť v budúcnosti, ako tomu bolo v minulosti. V čase keď sa používanie telefónu stalo rozšíreným, vznikli obavy, že táto skutočnosť môže ohroziť nezávislosť súdov. Táto obava sa ukázala ako neopodstatnená.

Po druhé, nie je pochýb o tom, že dobre navrhnuté vzdelanie k bezpečnému používaniu internetu, ktoré je určené pre mladých ľudí v školách, rovnako ako pre advokátskych koncipientov, prokurátorov a sudcov je potrebné, aj keď potrvá ešte dlho navrhnuť vzdelanie tak, aby obsiahlo všetky problémy zneužívania internetu.

Sudcovia by si mali byť vedomí problémov v prechodnom období. Nepochybne existujú sudcovia, ktorí nepoužívajú internet rozumne a sú tak vystavení problematickým tlakom, prípadne existujú ľudia, ktorí samí odhalia osobné informácie o sudcoch (bez zavinenia sudcu) a tak umožnia tlak na sudcu bez jeho pričinenia.

V niektorých smeroch je vývoj znepokojujúci. Napríklad, môžu existovať webové stránky, ktoré ohrozujú súdnictvo: švédsku webovú stránku s názvom "corruptio" bola zriadená k útoku na švédskych verejných činiteľov, vrátane polície a sudcov a to ako na ich rozhodnutia, tak aj na ich osobné životy.

Riziká spôsobené organizovaným zločinom a korupciou.

V niekoľkých štátoch v rámci Európskej únie existuje významná korupcia a organizovaný zločin. Toto však býva často skryté a oficiálne popierané, ale neznamená to, že by to malo byť ignorované. Súdna korupcia, skutočná alebo vnímaná, je asi tým najväčším faktorom, ktorý narúša nezávislosť súdnictva a právneho štátu.

Boj proti organizovanému zločinu je zložitý, pretože sa niekedy priamo zameriava na prokurátorov a sudcov v snahe, aby sa zabránilo stíhaniu alebo v snahe brániť sa voči začatým konaniam. Zverejnená správa, vypracovaná Skupinou štátov Rady Európy proti korupcii (GRECO), Transparency International, a Svetovým ekonomickým fórom (WEF) poskytuje užitočný východiskový bod.

7.4 Spôsoby zmiernenia určených rizík

Ide o dôležitý aspekt projektu. Podľa jednej analýzy, identifikácia rizík nemá zmysel v prípade ak neexistujú žiadne prostriedky nápravy. Podskupina zvažila veľké množstvo opatrení, ktoré by mohli alebo mali byť prijaté na zmiernenie rizík opísaných v tejto kapitole. Bol vytvorený zoznam opatrení, ktoré z najväčšou pravdepodobnosťou môžu prispieť k zlepšeniu situácie:

- S výhradou starostlivej kontroly, prenos (nahrávanie) súdneho procesu, k prístupnosti širokej verejnosti a k zlepšeniu všeobecného porozumenia a dôvery verejnosti v súdne procesy
- Vytvorenie širokej ponuky terénnych programov k vysvetleniu súdnych procesov a práce vykonanej v súdnictve pre širokú verejnosť
- Zavedenie systémov rýchlej reakcie, aby sa zabezpečilo, že jednotlivé súdne rozhodnutia ihneď po ich vydaní, môžu byť vysvetlené v médiách vyškolenými zástupcami súdnictva (iní ako samotní sudcovia)
- Uverejnenie zhrnutí súdnych rozhodnutí v jazyku, ktorý je prístupný pre bežných občanov
- Otvorenie súdov verejnosti počas víkendov k predvedeniu fingoaných súdnych procesov zahŕňajúcich skutočných právnikov a skutočných sudcov. Pilotný projekt takéhoto „otvoreného súdu“ bol predstavený na výstave vo Švédsku v roku 2013 a mal vysokú návštevnosť a veľký úspech
- Dobrovoľne povoliť médiám vstup do súdneho procesu tak, aby vysvetlili širokej verejnosti, ako to funguje
- Neustále vzdelávanie sudcov k tomu, aby rozhodovali prípady na základe dôkazov a v zmysle zákona, bez akýchkoľvek vplyvov tretích strán, vrátane politikov a médií
- Zlepšenie vzdelávania vo vzťahu k funkciám a fungovania súdneho systému v školách na všetkých úrovniach, vrátane návštev súdov a prednáškových programov, ktoré zahŕňajú aktívnu účasť sudcov, prokurátorov a advokátov
- Vzdelávací program pre novinárov, aby sa dozvedeli informácie o súdoch

- Vzdelávacie programy k vzdelaniu politikov tak, aby pochopili, že súdnictvo je tretou mocou v štáte
- Zverejnenie všetkých rozhodnutí sudcov na všetkých úrovniach (takéto rozhodnutia sú anonymizované v Poľsku a Maďarsku).

VIII. IMPLEMENTÁCIA UKAZOVATEĽOV

8.1 Úvod k implementácii

Nezávislosť je, ako sme už povedali, základnou hodnotou súdnictva. To predstavuje záruku pre sudcov, aby nedošlo k ich priamemu alebo nepriamemu ovplyvňovaniu, ako aj záruky nezávislého súdnictva a právneho štátu pre občanov.

Súdne systémy v Európskej únii nie sú jednotné, a táto štúdia nemá v úmysle podporovať akýkoľvek konkrétny typ systému. Nezávislosť súdnictva je implementovaná odlišne na úrovni jednotlivých štátov. Ústavy sú všeobecne určené na ochranu súdnictva proti ohrozeniu nezávislosti.

Proces implementácie vyžaduje prijatie osobitných politík platných tak na úrovni Európskej únie ako aj na národnej úrovni. Tam, kde sa prejavili konkrétne ohrozenia, bude potrebné podniknúť kroky na oboch úrovniach.

Európska komisia vypracovala rad nástrojov, ktoré priamo alebo nepriamo podporujú nezávislosť súdnictva. Hodnotiaca správa k súdnicstvu je informačný nástroj, ktorého cieľom je pomôcť EÚ a členským štátom k dosiahnutiu účinnejšej spravodlivosti tým, že poskytuje objektívne, spoľahlivé a porovnateľné údaje o kvalite, nezávislosti a účinnosti súdnictva vo všetkých členských štátoch.

V boji proti korupcii v Európskej únii, nezávislosť súdnictva je považovaná za kľúčový prvok protikorupčnej politiky. Je dôležité, na jednej strane, schopnosť súdneho systému účinne zvládať prípady korupcie na všetkých úrovniach, a na druhej strane štandardy bezúhonnosti v rámci súdnictva ako takého. Účinné záruky nezávislosti a vysoké etické štandardy v rámci súdnictva sú nevyhnutné pre zabezpečenie nevyhnutného rámca fungovania efektívneho súdnictva, ktorý zabezpečí spravodlivosť v korupčných prípadoch objektívnym a nestranným spôsobom bez zbytočného vplyvu.

Pravidlá právneho štátu stanovujú, že nezávislé a nestranné sudy vychádzajú z právneho štátu, podporovaného judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z dokumentov vypracovaných Radou Európy, vypracovaných na odborných posudkoch Benátskej komisie.

Národné štandardy pre implementáciu nezávislosti súdnictva môžu zahŕňať:

- Reakcia nezávislých orgánov v prípade ohrozenia sudcovskej nezávislosti;
- Ústavná ochrana súdnictva, ktorého cieľom je poskytovanie kontroly a rovnováhy medzi právomocami štátu;
- Vývoj samoregulačných mechanizmov vnútroštátnymi súdnymi systémami, ktoré nevyžadujú vonkajšie zásahy

Implementácia ukazovateľov nezávislosti a zodpovednosti zahŕňa:

- Zhromažďovanie údajov;
- Posúdenie celkovej situácie;
- Najlepšie spôsoby implementácie; a
- Vyhodnotenie postupu implementácie ukazovateľov.

8.2 Zhromažďovanie údajov

Hodnotiaca správa EÚ k súdnicstvu zdôrazňuje, že je potrebný systematický prehľad o fungovaní súdnictva vo všetkých členských štátoch. Toto zlepšilo spoluprácu medzi ENCJ a

Európskou komisiou. ENCJ pomohla pri zhromažďovaní informácií o právnej ochrane nezávislosti súdництва v členských štátoch. Komisia vyjadrila svoj zámer posilniť spoluprácu s ENCJ a preskúmať možnosti zhromažďovania údajov o fungovaní súdnych systémov v ostatných oblastiach. Radi by sme zdôraznili význam zhromažďovania objektívnych, spoľahlivých a porovnateľných údajov. Aby sa zabránilo nedostatkom v oblasti subjektívne prezentovaných alebo neporovnateľných údajov, vyvinuli sme sadu ukazovateľov pre nezávislosť a ukazovateľov pre zodpovednosť, ako je uvedené v kapitolách 4 a 5. Tieto ukazovatele by mali byť brané do úvahy pri zhromažďovaní údajov. Mechanizmus pre zhromažďovanie údajov o týchto ukazovateľoch sa bude meniť medzi objektívnymi a subjektívnymi ukazovateľmi.

Údaje o objektívnej nezávislosti súdництва a sudcov a ich objektívnej zodpovednosti, možno získať pomocou:

- 1) Periodických všeobecných správ z justičných orgánov (odpovede na dotazník);
- 2) Preskúmanie v rámci iných sudcov (kolegov) / auditov (vrátane rozhovorov na vnútroštátnej úrovni);
- 3) Informácie získané z nezávislých orgánov na národnej úrovni (napríklad mimovládne organizácie, odborníci) alebo medzinárodnej úrovni (medzinárodné organizácie, úrady zapojených do cezhraničnej spolupráce); a
- 4) Široko dostupné systémy podávania sťažností

Je užitočné tieto metódy získavania údajov kombinovať. Malo by dôjsť k zavedeniu stáleho monitorovacieho systému, ktorý by včas odhalil hrozby alebo narušenie sudcovskej nezávislosti. Súdny systém preto môže byť predmetom buď trvalého alebo pravidelného sledovania. To sa môže vzťahovať na konkrétne ukazovatele, pri ktorých je problém identifikovaný.

Údaje o subjektívnej nezávislosti súdництва a sudcov a ich subjektívnej zodpovednosti možno získať v prostredníctvom špecifických prieskumov organizovaných na európskej úrovni alebo na úrovni členských štátov.

Okrem toho, projektová skupina odporúča, aby boli vykonané prieskumy názorov sudcov ich vlastnej nezávislosti k hodnoteniu subjektívnej nezávislosti a zodpovednosti súdництва u členských štátov a pozorovateľov.

8.3 Zhodnotenie celkovej situácie

Zhromaždenie údajov a následné vyhodnotenie by nemalo byť zamerané na vytvorenie celkového jednotného poradia súdництва či súdnych systémov. Namiesto toho, sa projektová skupina zameriava na dosiahnutie prehľadu o fungovaní súdnych systémov. Tento cieľ bude mať dve výhody. Vytvorí sa zoznam ohrozených súdnych systémov, ktoré sú predispozíciou k ohrozeniu nezávislosti, a následne sa vytvorí systém udelenia „červenej vlajky“ za porušenie nezávislosti, kedykoľvek sa objavia výstražné signály. Projektová skupina má v úmysle použiť ukazovatele na všetkých členov a pozorovateľov ENCJ v budúcom roku.

Aplikácia ukazovateľov bude podporená expertnou skupinou, ktorá zahŕňa 4 členov, 3 z ENCJ, pričom bude snaha nájsť externého odborníka ako súčasť skupiny. Expertná skupina sa bude snažiť spolupracovať s každou z respondentských krajín s cieľom zabezpečiť jednotnosť a presnosť poskytovaných odpovedí. Expertná skupina bude hodnotiť výsledky a pripraví správu o svojich zisteniach projektovej skupine.

Výsledky budú hodnotené, ako je uvedené vyššie v kapitole 6 a zaznamenané na farebnej stupnici, aby sa ukázali oblasti záujmu vo vzťahu k jednotlivým ukazovateľom. Očakáva sa, že všetci respondenti preukážu niektorú slabšiu oblasť.

8.4 Najlepšie metódy implementácie

Skôr než špecificky triediť nedostatky, projektová skupina navrhuje zriadenie dialógových alebo priamo zameraných skupín, obsahujúcich, povedzme, 4 členov z rôznych častí Európy, v ktorých sa tiež odporúča účasť skúsených sudcov. Tieto skupiny by sa schádzali v jednotlivých krajinách členov skupiny s cieľom zamerať sa na problematiku nezávislosti a zodpovednosti identifikovaných aplikáciou ukazovateľov a názorov expertnej skupiny. Tam, kde by mali byť prijaté červené označovania alebo dôležité opatrenia je vhodná aj účasť zástupcov výkonnej rady ENCJ. K účasti na tomto procese sú pozvaní aj pozorovatelia.

Majúc na pamäti, že každý súdny systém má svoje zvláštnosti, implementácia by mala zahŕňať dialóg so zástupcami príslušného súdneho systému a ďalších orgánov verejnej moci s cieľom zistiť, ktoré sú najvhodnejšie spôsoby implementácie. Tieto súdne systémy by mali byť tiež podporované v tom, aby navrhli svoje vlastné metódy implementácie, ktoré považujú za primerané a účinné.

Dialógová skupina by mala pravidelne informovať výkonnú radu a každoročne podať správu valnému zhromaždeniu ENCJ. Predpokladá sa, že členské rady budú poskytovať plnú podporu tomuto dôležitému procesu. Spôsoby realizácie sa môžu líšiť v závislosti od charakteru zahrnutých ukazovateľov a špecifiká každého hodnoteného súdneho systému.

8.5 Hodnotenie procesu implementácie

Ako sme už uviedli, dialógové skupiny by mali pravidelne informovať výkonnú radu a každoročne podávať správu valnému zhromaždeniu ENCJ. Predpokladá sa, že tieto dialógové skupiny by mohli aj naďalej pôsobiť po dobu niekoľkých rokov. Okrem toho, použitie ukazovateľov by sa malo zopakovať každé dva roky, aby sa zistilo zlepšenie alebo zhoršenie nezávislosti a zodpovednosti v priebehu času.

V konkrétnych situáciách, kedy bola implementácia zameraná na konkrétne porušenie nezávislosti, hodnotiaci procedúra by mala posúdiť opravné prostriedky a mala by zabezpečiť, že tento proces je nevratný. Správa by mala byť pripravená pre Valné zhromaždenie ENCJ.

IX. ODPORÚČANIA

Projektová skupina zvažila ďalšie kroky, ktoré sú potrebné, na plenárnom zasadnutí v Bukurešti 24. a 25. marca 2014. Spustila sa živá diskusia o tom, či okrem aktuálneho súboru ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú k súdnictvu, by nemali byť vytvorené ďalší rok aj ukazovatele, ktoré sa budú vzťahovať na prokurátorov. K vykonaniu tohto procesu sa zriadila projektová podskupina. Podskupina sa sústreďí najmä na tie súdne rady, ktoré sa v rámci právomoci vzťahujú aj na prokurátorov, ktorí sú tiež členmi súdnych rád. Podskupina bude mať za cieľ aplikovať revidované ukazovatele k nezávislosti a zodpovednosti prokurátorov v členských a pozorovateľských štátoch.

Pokiaľ ide o sudcov, bude projektová skupina pokračovať aj v budúcom roku a bude vykonávať nasledujúce úlohy, ako už bolo uvedené v kapitole 8:

- 1) Použitie ukazovateľov nezávislosti a zodpovednosti súdnictva na každého člena ENCJ a každého pozorovateľa prostredníctvom dotazníka, ktorý je uvedený v prílohe D.

2) Použitie ukazovateľov zo strany členov a pozorovateľov, bude podporované a výsledky vyhodnotené expertnou skupinou zloženou zo 4 členov, 3 z ENCJ a externého odborníka ktorý bude súčasťou skupiny. Expertná skupina zaistí jednotnosť a správnosť vyplnených dotazníkov. Expertná skupina predloží správu o svojich zisteniach projektovej skupine.

3) Vykonalie prieskumu názorov sudcov vo všetkých členských krajinách (a, ak je to možné, v pozorovateľských krajinách) pokiaľ ide o ich vlastnú nezávislosť a zodpovednosť.

4) Zriadenie určitého počtu dialógových skupín obsahujúcich 4 členov ENCJ z rôznych častí Európy (a možno pozorovateľských krajín, ak sa chcú zúčastniť), ktorých cieľom je diskutovať výsledky uplatňovaní indikátorov, identifikovať skutočné problémy, ktorým čelí nezávislosť a zodpovednosť súdov v každej krajine a identifikovať opravné prostriedky. Dialógové skupiny informujú Výkonnú radu a každoročne podávajú správu Valnému zhromaždeniu ENCJ.

Predpokladá sa, že tieto dialógové skupiny by mohli pôsobiť aj naďalej po dobu niekoľkých rokov. Okrem toho, použitie ukazovateľov by sa malo zopakovať každé dva roky, aby sa zistilo zlepšenie alebo zhoršenie nezávislosti a zodpovednosti v priebehu času.

X. VÍZIA NEZÁVISLOSTI A ZODPOVEDNOSTI

Je nutné vykonať subjektívne hodnotenie platných zásad, a zváženie, ako ďaleko by sa vízia ENCJ mohla alebo mala odlišovať od prijatých európskych alebo medzinárodných štandardov.

ENCJ strávila 10 rokov vyvíjaním platných princípov spolu so štandardami, pokynmi a odporúčaniami. V roku 2013, zverejnila svoj Výber Pokynov ENCJ odporúčaní a štandardov, ktorý snažil sa vybrať „múdrosť“ všetkých predchádzajúcich ENCJ projektových tímov a vytvoriť prístupné zhrnutie, ktoré by mohlo byť použité k tomu, aby sa v členských súdnych radách a v príslušných orgánoch kandidátskych a potenciálnych kandidátskych členských štátoch stanovila správna prax vo vzťahu k riadeniu moderného európskeho systému súdnictva. Je dôležité, aby výber bol stále aktuálny, a odporúčania zvažované členmi a pozorovateľmi.

Vízia ENCJ o nezávislosti a zodpovednosti súdnictva je obsiahnutá v tomto dokumente a v predchádzajúcich častiach tejto správy. Vzhľadom na túto víziu, podstata tejto správy môže byť zhrnutá takto:

Nezávislosť súdnictva ako celku a nezávislosť jednotlivých sudcov leží v srdci právneho štátu. Bez nej súdnictvo nemôže plniť svoje funkcie. Nezávislosť ako taká však nestojí sama na sebe. Nezávislosť je priamo spojená so zodpovednosťou. Súdnicstvo, ktoré tvrdí, že je nezávislé, ale odmieta zodpovednosť voči spoločnosti, nemôže počítať s dôverou spoločnosti a nedosiahne nezávislosť, o ktorú sa snaží.

Nezávislosť si treba zaslúžiť a nevzniká automaticky. Súdnicstvo dosiahne legitimitu a rešpekt svojich občanov vynikajúcim výkonom, z ktorého vyplývajú nestranné, dobre odôvodnené rozhodnutia. Najlepšou zárukou nezávislosti je vynikajúci a transparentný výkon. Týmto spôsobom súdnictvo plní svoj mandát a preukazuje, že tak robí. Aj keď sa vždy budú vyskytovať chyby, ktoré pritiahnu kritiku, nezávislé a zodpovedné súdnictvo je otvorené odôvodnenej kritike a učí sa zo svojich chýb. Tento mechanizmus predstavuje silné spojenie medzi nezávislosťou a zodpovednosťou.

Vynikajúci výkon nemôže nahradiť formálne záruky. Z tohto dôvodu, je objektívna a subjektívna nezávislosť súdnictva rovnako dôležitá. Objektívna nezávislosť odráža potrebné formálne záruky, zatiaľ čo subjektívna nezávislosť sa týka vnímania v spoločnosti, vrátane samotných sudcov. Súdne rady by sa nemali zameriavať len na formálne záruky, ale mali by sa usilovať o zlepšenie výkonnosti a informovania verejnosti o funkciách a fungovaní súdnictva. Každý sudca má v tomto smere svoju úlohu.

ENCJ sa snaží konať inkluzívne skôr než normatívne. Neplatí, že "jedna veľkosť padne všetkým", alebo že jeden prístup k dosiahnutiu súdnej nezávislosti a zodpovednosti bude fungovať vo všetkých častiach EÚ nie ešte vo všetkých kútoch sveta. Avšak, ENCJ verí, že model súdnej rady stále poskytuje najlepší prístup k samospráve nezávislého a zodpovedného súdnictva.

V tomto kontexte, je možno potrebné poznamenať, že sú súdne systémy dotknuté aj v takých krajinách, kde ich ústava stanovuje úplne vyhovujúce ústavné štruktúry, vrátane zdanlivo nezávislej rady pre súdnictvo.

ENCJ sa domnieva, že je dôležité uznať ťažkosti a riziká, rovnako ako úspechy; inak, nie je nádej na dosiahnutie zlepšenia. Dôležitá je kapitola 7 tejto správy, ktorá poukazuje na niektoré z existujúcich problémov súdnictva v mnohých častiach Európy, ktoré vyplývajú z rozsiahlych zmien v európskej kultúre, technike a politike.

Je zrejmé, že nedostatok súdnej nezávislosti môže existovať iba v nejasnostiach. Preto je nutné, aby inštitúcie EÚ a európskej siete osvetlili oblasti záujmu. Toto je hodnota prieskumov a vzdelávacích programov spomínaných v kapitolách 8 a 9. Okrem toho môžeme dúfať vo výsledok hodnotiacich správ Európskej komisie k súdnictvu.

Sudcovská zodpovednosť je tiež funkciou verejného pochopenia. Čím väčší záujem, preukážu občania v súvislosti s prevádzkovaním ich súdneho systému, tým pravdepodobnejšie je, že je skutočne zodpovedný. Verejná nevedomosť a nezáujem umožnia sudcovi, aby aj naďalej existoval v rámci nezodpovedných súdnych systémov.

Vízia ENCJ, ktorá vyplýva z tejto správy je venovaná fungovaniu súdnych systémov vo všetkých častiach EÚ, a samozrejme Európy všeobecne. Ak politici, občania a sudcovia rovnako uznávajú potrebu skutočnej nezávislosti a zodpovednosti ich súdnych systémov, nedostatok transparentnosti a nedostatok finančných prostriedkov nebude tolerovaný. Z tohto dôvodu, je vzdelanie kľúčom na zabezpečenie toho, aby súdne systémy spravili pokrok smerom k väčšej nezávislosti a zodpovednosti.

Ďalšou etapou tohto projektu bude uplatňovať ukazovatele, ktoré sme vyvinuli pre všetkých členov a pozorovateľov z ENCJ a skúmať názory sudcov na ich vlastnú nezávislosť.

Snáď najdôležitejšie bude pre ENCJ stanovenie dialógových skupín zameraných na prieskum skutočných problémov nezávislosti a zodpovednosti, ktorým čelia súdne rady a sudcovia v každom členskom štáte a v štátoch pozorovateľov.